

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี

อำนาจเจริญ

นางสาวณิชชาพร ปิติโชติสกุล

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2566

Roles of School Administrators in Promoting Active Learning Management
in Schools under the Secondary Educational Service Area Office
Ubon Ratchathani Amnat Charoen

Miss. NICHAPORN PITICHOTESAKOON

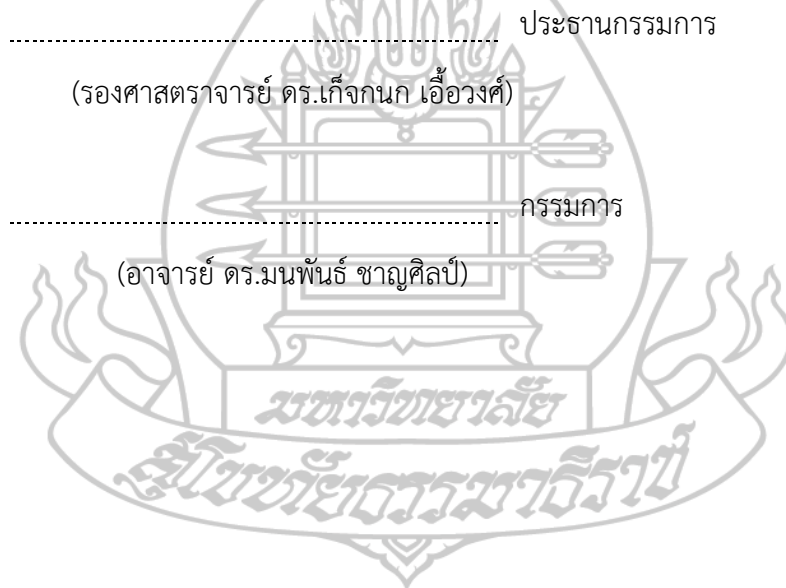
An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Educational Administration
School of Educational Studies Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอุบลราชธานีอำนาจเจริญ
ชื่อและนามสกุล	นางสาวณิชชาพร ปิติโชติสกุล
แขนงวิชา / วิชาเอก	บริหารการศึกษา
สาขาวิชา	ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.เก็จกนก เอื้อวงศ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2567

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษา คั่นคว่าอิสระ บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานีอำนาจเจริญ
ผู้ศึกษา นางสาวฉนิชาพร ปิติโชติสกุล รหัสนักศึกษา 2632300170
ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา)
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.เก็จกนก เอื้อวงศ์ ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ และ (2) เปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 123 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน และดำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่ามีค่าความเที่ยงเท่ากับ .96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการศึกษา พบว่า (1) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากน้อยไปมาก ดังนี้ ด้านการนิเทศการสอน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ และ (2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มัธยมศึกษา

Independent Study title: Roles of School Administrators in Promoting Active Learning Management in Schools under the Secondary Educational Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen

Author: Miss. NICHAPORN PITICHOTESAKOON; ID: 2632300170;

Degree: Master of Education (Educational Administration)

Independent Study Advisor: Dr. Ketkanok Urwongse, Associate Professor; Academic year: 2023

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the roles of school administrators in promoting active learning management in schools under the Secondary Educational Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen; and (2) to compare the roles of school administrators in promoting active learning management in schools under the Secondary Educational Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen as classified by school administration experience and school size.

The research sample consisted of 123 school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen during the 2024 academic year, obtained by stratified random sampling based on school size. The sample size was determined with the use of Krejcie and Morgan's Sample Size Table. The employed research tool was a rating scale questionnaire, with reliability coefficient of .96. Statistics employed for data analysis were the frequency, percentage, mean, standard deviation, and one-way ANOVA.

The research findings revealed that (1) both the overall and specific aspects of the roles of school administrators in promoting active learning management in schools under the Secondary Educational Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen were rated at the highest level; the specific aspects of the roles could be ranked from top to bottom based on their rating means as follows: that of the teaching supervision; that of the promotion and development of active learning management of the teachers; that of the determination of policies and planning of active learning management; and that of the supports for media, materials, equipment, and learning sources; and (2) regarding the comparison results of school administrators' roles in promoting active learning management in schools under the Secondary Educational Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen as classified by school administration experience and school size, it was found that their overall roles were significantly different at the .05 level.

Keywords : Role of school administrator; Promoting active learning management; Secondary education

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เก็จกนก เอื้อวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งได้ให้คำแนะนำติดตามการศึกษาค้นคว้า อิสระในครั้งนี้อย่างใกล้ชิดนับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.มนพันธ์ ชาญศิลป์ กรรมการสอบที่กรุณาให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ฤทธิ์จัญญู ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล ดร.ศุริยะ จันทร์ประจำ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา และ ดร.พัชรินทร์ แก้วมาเมือง นักวิชาการอิสระ อดีตอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเครื่องมือวิจัยเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม รวมทั้งช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย-สุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อนนักศึกษา ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การช่วยเหลือ สนับสนุนและให้กำลังใจกับผู้วิจัยตลอดมา

คุณประโยชน์และความดีที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่บิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความรู้ อบรมสั่งสอน สนับสนุนผู้วิจัยตลอดมาจนการศึกษา ค้นคว้าอิสระเล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ลงด้วยดี

นางสาวณิชภาพร ปิติโชติสกุล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่ได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	9
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา	25
บริบทการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ	45
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	48
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	54
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	54
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการพัฒนาเครื่องมือการวิจัย	55
การเก็บรวบรวมข้อมูล	56
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์	57
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	58

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ	59
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ	66
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	76
สรุปการวิจัย	76
อภิปรายผล	79
ข้อเสนอแนะ	84
บรรณานุกรม	86
ภาคผนวก	92
ก หนังสือขอความอนุเคราะห์	93
ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	98
ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	105
ง การหาคคุณภาพเครื่องมือ	107
จ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ	113
ประวัติผู้ศึกษา	116

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 การสังเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ	41
ตารางที่ 2.2 จำนวนประชากรจำแนกตามขนาดสถานศึกษา	48
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	55
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	58
ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญโดยภาพรวม	60
ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	61
ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญด้าน การส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู	62
ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้	63
ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญด้านการนิเทศการสอน	65
ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา	66
ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหาร สถานศึกษา	67

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.9	
เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกในสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา	68
ตารางที่ 4.10	
เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกจำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดนโยบาย และวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	69
ตารางที่ 4.11	
เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เชิงรุก จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมและ พัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู	69
ตารางที่ 4.12	
เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เชิงรุก จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้	70
ตารางที่ 4.13	
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา	71
ตารางที่ 4.14	
แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา	72
ตารางที่ 4.15	
เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำแนกตามขนาดสถานศึกษา	73
ตารางที่ 4.16	
เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้	74
ตารางที่ 4.17	
เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ด้านการนิเทศการสอน	74

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ภาพที่ 2.1 กรวยแห่งการเรียนรู้	12
ภาพที่ 2.2 ระดับการปฏิบัติที่คาดหวังตามตำแหน่งและวิทยฐานะ	23
ภาพที่ 2.3 ผลคะแนนเฉลี่ยการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O - NET) ระหว่างปีการศึกษา 2555 - 2566	47

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันโลกมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านการสื่อสาร เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม การปรับตัวเพื่อที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อสามารถอยู่ในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งจำเป็น และสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนานั้นคือ ด้านการศึกษา ซึ่งเป้าหมายของพัฒนาด้านการศึกษาคือ การพัฒนาศักยภาพของคนให้พร้อมก้าวเข้าสู่สังคมแห่งความเปลี่ยนแปลง และก้าวไปสู่โลกแห่งอนาคต โดยต้องพัฒนาคนให้มีทักษะตามความต้องการของสังคม ดังนั้น ครูในศตวรรษที่ 21 จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนให้ตอบสนองความเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคแห่งเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยครูต้องเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม มีทักษะ ความสามารถรอบด้านตามที่สังคมต้องการ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตราที่ 24 พุทธศักราช 2542 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนจะต้องจัดเนื้อหาสาระ และ กิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อ อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ เรียนรู้จัดการเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา ร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ มีทักษะ มีคุณธรรม และจริยธรรม สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสมตามบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ครูผู้สอนสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การแก้ปัญหาจากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติ ทำได้ และคิดเป็น ซึ่งการพัฒนาทักษะเหล่านี้ให้กับนักเรียนได้นั้น ครูต้องมีสมรรถนะสำคัญของครูผู้สอนที่เรียกว่า C - Teacher ซึ่งครูผู้สอนต้องมีความรู้และทักษะในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน ต้องเข้าใจแนวคิดที่ว่าผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นได้เองจากการเชื่อมโยงความรู้เดิมที่มีอยู่เข้ากับความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ต้องสามารถจัดกิจกรรมให้เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนด้วยกัน มีทักษะการสื่อสาร ทั้งการอธิบาย บรรยาย การยกตัวอย่าง การใช้สื่อเทคโนโลยี รวมถึงการสร้างสรรค่นวัตกรรม และต้องมีมุขิตาจิตต่อผู้เรียน (ถนอมพร เลหาจรัสแสง, 2560)

การเรียนรู้เชิงรุกนี้จะทำให้ผู้เรียนค้นพบความชอบและความถนัดของตนเองตามศักยภาพ และพร้อมที่จะพัฒนาสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การสอนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จะทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ โดยผู้สอนเป็นผู้แนะนำ อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งผลให้เกิดบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดีขึ้น ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนเชิงรุกจึงสามารถสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียนได้เป็นอย่างดีและช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียน และเพิ่มแรงจูงใจให้กับผู้เรียนในการเรียนรู้ (Morale, 2000, อ้างถึงใน นนทลี พรธาดาวิทย์, 2559) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครูให้เป็นครูยุคใหม่ โดยปรับบทบาทจาก “ครูสอน” เป็น “โค้ช” ทำหน้าที่กระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีเรียนรู้และวิธีการจัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรมและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน และมีบทบาทเป็นนักวิจัยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และมีระบบการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2564) โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะความคิดระดับสูงอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินข้อมูลในสถานการณ์ใหม่ได้เป็นอย่างดี และในที่สุดจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจจนสามารถชี้นำตลอดชีวิตในฐานะผู้ใฝ่การเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมรู้เชิงรุกถือได้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ต้องใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนได้พัฒนาตนเองผ่านการจัดการตนเองให้ความรู้ และช่วยพัฒนาเพื่อนร่วมชั้นซึ่งจะก่อให้เกิดการสร้างสรรคพัฒนาความรู้ความเข้าใจและทักษะที่หลากหลายเป็นกระบวนการที่ประณีต รัดกุมและผู้เรียนได้รับประโยชน์มากกว่าการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้ (เยาวเรศ ภัคคีจิตร์, 2557)

การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานีและอำนาจเจริญ ได้ให้บริการด้านการจัดการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และมีสถานศึกษาทั้งหมด 81 โรงเรียน งบประมาณในการบริหารที่ได้รับการจัดสรรในการบริหารจัดการสถานศึกษาค่อนข้างมีจำกัด ทำให้สถานศึกษาหลายแห่งมีสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยีทางการศึกษาไม่เพียงพอ และสถานศึกษาบางแห่งประสบปัญหาด้านการขาดแคลนครู ทำให้ครูส่วนใหญ่ต้องรับภาระสอนหลายวิชา ต้องใช้เวลาในการเตรียมการสอนค่อนข้างมาก ไม่สามารถบริหารจัดการชั้นเรียนให้เป็นรูปแบบการเรียนจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้เท่าที่ควร การพัฒนาครูให้มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษาหลายแห่งนั้นเป็นปัญหาสำคัญอย่างมาก เนื่องจากครูผู้สอนมีภาระงานพิเศษเพิ่มเติม นอกเหนือจากภาระงานสอน ไม่มีเวลาเพียงพอในการเข้ารับการพัฒนาตนเองไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบการอบรมแบบออนไซต์หรือแบบออนไลน์ก็ตาม จึงจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องตระหนักในการพัฒนาครูและบุคลากรเพื่อสนับสนุนให้ครูผู้สอนมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพันธกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ เพิ่มขีด

ความสามารถในการแข่งขัน และมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะตามหลักสูตรและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้กำหนดทิศทางการศึกษาในสถานศึกษาโดยพัฒนาสมรรถนะครูให้มีสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมครูให้พัฒนานักเรียนให้มีความรู้ และทักษะตามที่สังคมต้องการ จึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาครูเป็นอย่างมาก โดยผู้บริหารมีบทบาทตั้งแต่การวางระบบโครงสร้างการบริหารงาน การกำหนดนโยบาย ส่งเสริม สนับสนุน บริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนประเมินผลเกี่ยวกับการบริหารจัดการในสถานศึกษาเพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จ ซึ่งผู้บริหารถือเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จในการส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา รวมทั้งผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดต่างกันว่ามีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกต่างกันหรือไม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลและนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาสำหรับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

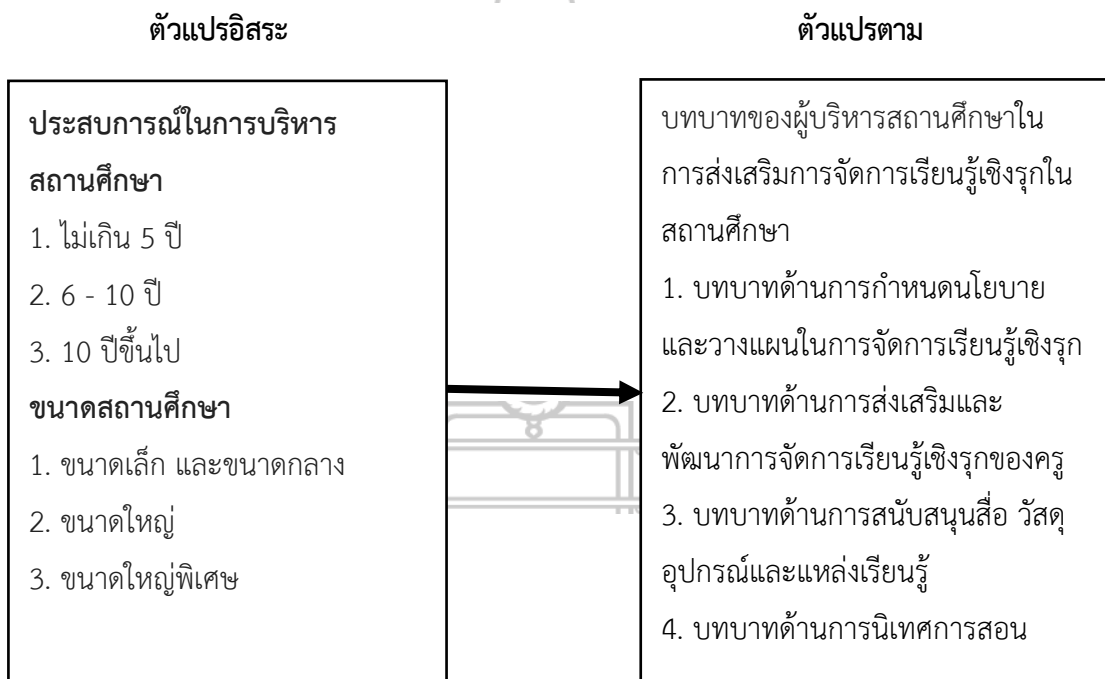
2.2 เพื่อเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา และขนาดสถานศึกษา

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญโดยศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดจากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ เข้มทองศิริแสงเลิศ (2555) ประยงค์ เนาวบุตร (2555) สุภาพร ศรีสุระ (2557) สุรีพร แก้วโพธิ์ (2561) ประเวศ

เวชชะ (2561) ทิศนา แชนมณี (2564) ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์ (2564) ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์ประเด็นสำคัญมา 4 ด้าน ดังนี้ 1) บทบาทด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) บทบาทด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู 3) บทบาทด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ และ 4) บทบาทด้านการนิเทศการสอน

โดยศึกษาตัวแปรอิสระ เกี่ยวกับประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ไม่เกิน 5 ปี 6 - 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป และขนาดสถานศึกษา ประกอบด้วย ขนาดเล็กและขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

4.1 ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาต่างกัน มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ แตกต่างกัน

4.2 ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ แตกต่างกัน

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านประชากร

ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 180 คน

5.2 ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

5.2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของผู้บริหารสถานศึกษา

1) ประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยไม่เกิน 5 ปี, 6 - 10 ปี และ 10 ปี ขึ้นไป

2) ขนาดสถานศึกษา ประกอบด้วยขนาดเล็กและขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ

5.2.2 ตัวแปรตาม ประกอบด้วย บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มี 4 ด้าน ดังนี้

- 1) บทบาทด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
- 2) บทบาทด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
- 3) บทบาทด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้
- 4) บทบาทด้านการนิเทศการสอน

5.3 ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยทำการวิจัยระหว่าง ตุลาคม 2566 ถึง ตุลาคม 2567

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กระบวนการที่ครูใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ เน้นการมีส่วนร่วมและกระตุ้นบทบาทในการเรียนรู้ของผู้เรียน มุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติจริง

โดยครูผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ ช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวก และใช้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

6.2 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนเชิงรุกในสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ บทบาทด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก บทบาทด้านการส่งเสริม และพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู บทบาทด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ และ บทบาทด้านการนิเทศการสอน

6.2.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการบริหาร วิชาการที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยกำหนดให้เป็นนโยบายต่อเนื่อง มีการจัดทำแผนงานโครงการ และมีแผนขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน ผู้บริหารสื่อสารนโยบายการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกให้ครูเข้าใจและทำข้อตกลงในการปฏิบัติงาน มีการกำหนดและส่งเสริมให้มีการพัฒนาปรับปรุง หลักสูตรของสถานศึกษาโดยเน้นให้มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

6.2.2 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูให้สามารถ จัดการการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมืออาชีพ โดยกำหนดให้ครูออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นกระบวนการคิดขั้นสูง โดยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ให้มีความเหมาะสมตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ส่งเสริมครูให้ใช้เทคนิควิธีการสอนแบบเชิงรุก ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดบรรยากาศชั้นเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การวัด ประเมินผลที่หลากหลายและยืดหยุ่นเอื้อต่อการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนตามความถนัด ส่งเสริมครูให้เข้ารับ การอบรมเพื่อพัฒนาด้านเทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อนำเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาปรับใช้ ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

6.2.3 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และ แหล่งเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารในการสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ส่งเสริมการใช้และการพัฒนาสื่อเพื่อการจัดการ เรียนรู้ จัดหาและจัดระบบบริการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมถึงการประสานความร่วมมือ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสนับสนุนด้านอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การบริการ ด้านเทคโนโลยี เครื่องมือสื่อ ระบบอินเทอร์เน็ตที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงรุก มีพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีแหล่งเรียนรู้และแหล่งสืบค้นที่หลากหลายทันสมัยและเอื้อต่อการ เรียนรู้เชิงรุก สามารถตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง

6.2.4 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการนิเทศการสอน หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารในการบริหารจัดการด้านการนิเทศการสอน โดยผู้บริหารจะต้องร่วมวางแผนการนิเทศการศึกษาร่วมกับผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ และทำความเข้าใจร่วมกับครูเพื่อให้ทราบจุดมุ่งหมายการนิเทศการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการนิเทศการสอนที่ชัดเจน มีการจัดทำปฏิทินการนิเทศการสอน สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และอำนวยความสะดวกที่นำมาใช้ในการดำเนินการนิเทศการสอน สร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านการนิเทศ ให้คำปรึกษา คำแนะนำครูเชิงสร้างสรรค์ นิเทศอย่างเป็นกัลยาณมิตร จัดให้มีการนิเทศอย่างต่อเนื่องเพื่อนำผลการนิเทศไปพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

6.3 ประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ นับตั้งแต่วันบรรจุแต่งตั้ง จนถึงปัจจุบัน แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่

6.3.1 ประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่เกิน 5 ปี หมายถึง ระยะเวลาในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษานับตั้งแต่วันบรรจุแต่งตั้งจนถึงปัจจุบัน มีระยะเวลา ไม่เกิน 5 ปี

6.3.2. ประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา 6 - 10 ปี หมายถึง ระยะเวลาในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษานับตั้งแต่วันบรรจุแต่งตั้งจนถึงปัจจุบัน มีระยะเวลา 6- 10 ปี

6.3.3 ประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา 10 ปีขึ้นไป หมายถึง ระยะเวลาในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษานับตั้งแต่วันบรรจุแต่งตั้งจนถึงปัจจุบัน มีระยะเวลา 10 ปี ขึ้นไป

6.4 ขนาดสถานศึกษา หมายถึง ขนาดสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ใช้จำนวนนักเรียนเป็นตัวกำหนด แบ่งเป็น 3 ขนาด ได้แก่

6.4.1 ขนาดเล็กและขนาดกลาง หมายถึง สถานศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1 – 1,499 คน

6.4.2 ขนาดใหญ่ หมายถึง สถานศึกษาที่มีนักเรียน ตั้งแต่ 1,500 - 2,499 คน

6.4.3 ขนาดใหญ่พิเศษ หมายถึง สถานศึกษาที่มีนักเรียน ตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป

7. ประโยชน์ที่ได้รับ

7.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาผู้บริหารและครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาในสังกัดให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

7.2 ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี
อำนาจเจริญ นำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองในการวางแผนการบริหารจัดการ และพัฒนา
ครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ผู้วิจัยจะนำเสนอเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่จะศึกษาตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
  - 1.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
  - 1.2 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
  - 1.3 ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
  - 1.4 แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
  - 1.5 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
  - 1.6 แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
2. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
  - 2.1 ความหมายและความสำคัญของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
  - 2.2 ลักษณะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
  - 2.3 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
3. บริบทการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี
อำนาจเจริญ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

1.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (active learning) เป็นการจัดการเรียนรู้บนพื้นฐานทฤษฎีการเรียนรู้ Constructivism หรือทฤษฎีการเรียนรู้แบบใหม่ คือ การสอนให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เด็กและครูจะเกิดการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยนักการศึกษาของประเทศไทยใช้คำว่าจัดการเรียนรู้หรือการเรียนรู้เชิงรุก แทน active learning ซึ่งการวิจัยนี้ขอใช้คำว่าจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Shenker (1996, อ้างถึงใน ภริมา วิธาสถิติย์กุล และ ชนินันท์ แยมขวัญยืน, 2565) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกว่า หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทบาท การเรียนรู้ของตนเองมากกว่าการรับความรู้หรือทักษะใหม่ ๆ จากผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งการเรียนรู้เชิงรุก ผู้เรียนที่ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีคุณค่า นำตื่นเต้น สนุกสนาน สอดคล้องกับ ความรู้และความสนใจของผู้เรียน

Felder and Brent (2009, อ้างถึงใน จันทรา แซ่ลิ้ว, 2561) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ เชิงรุก หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ก็ตามที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาที่ผู้เรียนทุกคนได้ทำสิ่งต่าง ๆ มากกว่าการฟัง หรือการจดบันทึก

Giffkins (2015) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียน มีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใด ๆ โดยผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ หรือผ่านกระบวนการต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นความคิดเกี่ยวกับเนื้อหาแทนที่จะได้รับการถ่ายทอดข้อมูลเพียงด้านเดียว ซึ่งเป้าหมายคือ การพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วม การอภิปราย และการประยุกต์ใช้หลักการเพื่อส่งเสริม การคิดวิเคราะห์

Cambridge Assessment International Education (2017, อ้างถึงใน อนุสตรา เฉลิมศรี, 2563) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยการสร้างความรู้และความเข้าใจ กระตุ้นให้นักเรียนคิด ใช้ความรู้ และทักษะใหม่ เพื่อที่จะพัฒนา ความจำระยะยาวและเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเชื่อมโยงแนวความคิดที่แตกต่าง เข้าด้วยกันและคิดอย่างสร้างสรรค์

วาสนา เจริญไทย (2557) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการมีส่วนร่วมและบทบาทในการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ผู้เรียน เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการเรียนรู้ของตนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวและกระตือรือร้นด้านการรู้คิด ให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดตัดสินใจ และลงมือทำเพื่อค้นหาคำตอบ โดยใช้กิจกรรมการพูด การฟัง การอ่าน การเขียน การสะท้อนแนวความคิดและการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้สอน ช่วยให้วางแผนการทำงาน โดยการแปลความรู้ ความเข้าใจมาสู่การกระทำตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข (2561) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฟัง พูด อ่าน เขียน และแสดงความคิดเห็นขณะลงมือทำกิจกรรม โดยขณะที่ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมผู้เรียน ต้องใช้กระบวนการคิดขั้นสูง คือ การคิดวิเคราะห์ การคิด สังเคราะห์ และ การประเมินค่า

พงศธร มหาวิจิตร (2561) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ การจัดเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมเพื่อแสวงหาและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองหรือร่วมกัน

กับเพื่อนผ่านกระบวนการทางความคิดซึ่งจะช่วยสร้างความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และเกิดการเรียนรู้ อย่างมีความหมายต่อผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher - Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟัง ผู้เรียน ต้องอ่านเขียนตั้งคำถามและถาม อภิปรายร่วมกัน ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2567) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ และมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียน การสอนด้วยความกระตือรือร้น ผู้เรียนลงมือทำ อ่าน เขียน คิด ถาม ตอบ สะท้อนความคิด อภิปราย และลงมือปฏิบัติจริง ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดขั้นสูง เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และทำหน้าที่เป็นโค้ชในการเรียนรู้ ให้คำปรึกษา แนะนำ กระตุ้น และสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้เรียน

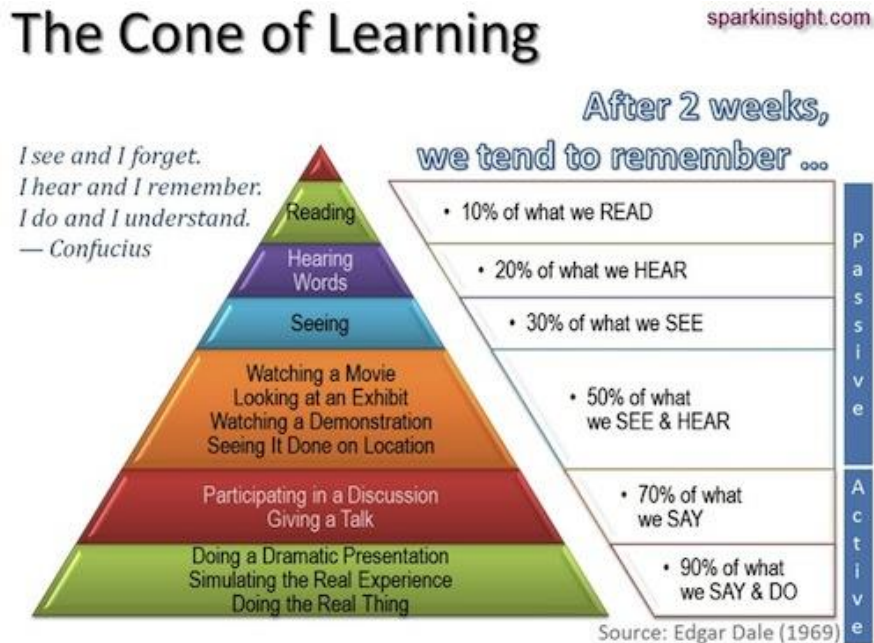
จากแนวคิดดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการจัดการ เรียนรู้โดยให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher - Order Thinking) เน้นการมีส่วนร่วมและกระตุ้นบทบาทในการเรียนรู้ของผู้เรียน การมีปฏิสัมพันธ์ และเชื่อมโยง ความรู้เดิมด้วยตนเองจากการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง การวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียน มีสมรรถนะที่สำคัญ เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

1.2 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในภาษาอังกฤษคือ Active Learning ทำให้ผู้เรียนสามารถ รักษาผลการเรียนรู้ให้อยู่ คงทนได้มากและนานกว่ากระบวนการเรียนรู้แบบ Passive Learning เพราะกระบวนการเรียนรู้แบบเชิงรุกนั้น สอดคล้องกับการทำงานของสมองที่เกี่ยวข้องกับความจำ โดยสามารถเก็บรายละเอียดและจดจำสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้สอน สภาพแวดล้อม การเรียนรู้ที่ได้ผ่านการปฏิบัติจริงจะสามารถจดจำในระบบความจำระยะยาว ทำให้ผล การเรียนรู้อย่างคงอยู่ได้เป็นระยะยาวนานกว่า ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1

กรวยแห่งการเรียนรู้

หมายเหตุ. จาก Active Learning หมายถึงอะไร ทำไมต้อง Active Learning การเรียนรู้แบบลงมือทำ (ปฏิบัติ), 2559. <http://www.krusmart.com/active-learning/>

จากภาพที่ 2.1 จะเห็นว่ากรวยแห่งการเรียนรู้นี้ หากเป็นกระบวนการเรียนรู้โดยการอ่าน ผู้เรียนจะจำในสิ่งที่เรียนได้เพียงร้อยละ 10 การเรียนรู้โดยการฟังที่ครูบรรยาย ผู้เรียนจะจำในสิ่งที่เรียนได้เพียงร้อยละ 20 กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีโอกาสได้เห็นภาพประกอบด้วย จะทำให้ผลการเรียนรู้คงอยู่ได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 30 กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนเพิ่มขึ้น เช่น การสาธิต การจัดนิทรรศการ ให้ผู้เรียนได้ชมภาพยนตร์ รวมทั้งการนำผู้เรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ จะทำให้ผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 50 การให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ หรือมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจนเกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า นำไปประยุกต์ใช้ หรือสร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ รวมถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสร่วมอภิปรายให้มีโอกาสฝึกทักษะจะทำให้ผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 70 และหากจัดให้ผู้เรียนได้มีการนำเสนองานทางวิชาการ การจำลองสถานการณ์ จะทำให้ผลการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นถึงร้อยละ 90

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้เชิงรุกซึ่งเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ แสวงหาความรู้รู้จักการวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีโอกาสในการฝึกปฏิบัติ และมีส่วนร่วมในการอภิปราย จะช่วยทำให้ผู้เรียนมีโอกาสในการเรียนรู้และมีผลการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

นักการศึกษาได้อธิบายถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ไว้ดังนี้

จิตณรงค์ เอี่ยมสำอางค์ (2558) กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกส่งเสริมการมีอิสระทางด้านความคิดและการกระทำของผู้เรียน การมีวิจรรณญาณในการคิดและตัดสินใจ โดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษา และกระตุ้นซึ่งอาจใช้การถามหรือเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประยุกต์ใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานหรือในการเรียนรู้สร้างสรรค์

2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความร่วมมือในการปฏิบัติงานกลุ่มจะนำไปสู่ความสำเร็จในภาพรวม

3. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกทำให้ผู้เรียนทุ่มเทในการเรียน จูงใจในการเรียนและทำให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ความสามารถเมื่อผู้เรียนในได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติอย่างกระตือรือร้น ในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ผู้เรียนจะมีความทุ่มเทเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จของงานและมีความรับผิดชอบ เช่นเดียวกัน ถ้าผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เขาก็จะทุ่มเทมุ่งมั่นและใช้ความรู้อย่างเต็มความสามารถ

นนทลี พรธาดาวิทย์ (2561) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน และผู้สอนดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้เกิดประสบการณ์ตรงจากการแก้ปัญหาตามสภาพจริง ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนาน สามารถพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง คือ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า ผู้เรียนได้วางแผน นำเสนอ การประเมินผล มีการทำงานเป็นทีม ตลอดจนสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ กระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม

2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูผู้สอนสามารถนำเนื้อหาเรียนไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติจริงและสามารถรับรู้ถึงความเข้าใจของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอิสระทางด้านความคิดและการกระทำโดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษา โดยการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้เกิดประสบการณ์ตรงจากการแก้ปัญหาตามสภาพจริง มีความสุขสนาน และเมื่อผู้เรียนในได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติอย่างกระตือรือร้นในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ผู้เรียนจะมีความทุ่มเทเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จของงาน และสามารถพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงตลอดจนมีการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ

1.3 ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Silberman (1996, อ้างถึงใน จันทรา แซ่ลิว, 2561) กล่าวถึง ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน มีการสร้างความร่วมมือและพึ่งพาค้ำยันกัน โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์โดยตรง

Fink (1999, อ้างถึงในสุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี, 2560) กล่าวถึงลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า (1) เป็นการสนทนากับตนเองเพื่อสะท้อนความคิด ถามตัวเองว่าคิดอะไร มีความรู้สึกอย่างไร โดยการบันทึกการเรียนรู้ว่ากำลังเรียนอะไร เรียนอย่างไร สิ่งที่เรียนมีบทบาทอย่างไรในชีวิตประจำวัน (2) เป็นการสื่อสารกับผู้อื่น ซึ่งในการสอนแบบเดิมผู้เรียนถูกจำกัดไว้เพียงการอ่านหรือฟังบรรยาย ไม่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ขาดความกระตือรือร้นในการสื่อสาร หากผู้สอนมอบหมายให้อภิปรายกลุ่มในหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจจะช่วยสร้างสถานการณ์ในการสนทนาสื่อสารให้มีความสนุกสนาน และ (3) เป็นประสบการณ์ที่ได้จากการลงมือกระทำ ซึ่งผู้เรียนจะเกิดประสบการณ์โดยตรงจากการออกแบบและทำการทดลอง หรือได้ประสบการณ์ทางอ้อมจากกรณีศึกษา หรือสถานการณ์จำลอง เป็นต้น (4) เป็นประสบการณ์ที่ได้จากการสังเกต ที่ผู้เรียนอาจสังเกตโดยตรงจากสิ่งที่เกิดขึ้นจริง หรือจากการสังเกตสถานการณ์จำลอง ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่า

ทิตินา เขมมณี (2564) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นที่ตั้งโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนควรจะได้รับ และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัวและได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง

สุพรรณิ ชาญประเสริฐ (2557) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า (1) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (2) มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงสุดโดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการคิดขั้นสูง (3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีการลงมือปฏิบัติทำงาน คิดและแก้ปัญหาพร้อมกัน (4) ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติได้ด้วยตนเองออกแบบกิจกรรมและจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ การฟัง อ่าน เขียน แสดงความคิดเห็นและการคิดขั้นสูง (5) ผู้เรียนมีอิสระและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างมาก และมีผู้เรียนส่วนร่วมในการจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตัวเอง

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2559) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกอาจจัดกิจกรรมได้หลายลักษณะขึ้นอยู่กับธรรมชาติของวิชาหรือลักษณะกิจกรรมที่ดำเนินการ เช่น กิจกรรมบูรณาการ หรือกิจกรรมเฉพาะเรื่อง เช่น กิจกรรมที่สนองนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้โดยมีหลักการสำคัญของการจัดกิจกรรม ดังนี้

1. เชื่อมโยงตัวชี้วัด สอดคล้องและเชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2. เน้นจัด 4H การจัดกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย 4H ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาสมอง (Head) กิจกรรมพัฒนาทักษะปฏิบัติ (Hand) กิจกรรมพัฒนาจิตใจ (Heart) และกิจกรรมพัฒนาสุขภาพ (Health)

3. ผู้เรียนเป็นสุข เป็นการเรียนรู้ที่มีความสุข โดยใช้วิธีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายอย่างเหมาะสม ตอบสนองความสนใจ ความถนัด ความต้องการ และความแตกต่างของผู้เรียน

4. สนุกการคิดขั้นสูง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วางแผน คิดวิเคราะห์ ค้นคว้า ถกแถลง สร้างความคิดเชิงเหตุผล อภิปราย สรุปความรู้ นำเสนอ จุดประกายความคิด สร้างแรงบันดาลใจ สร้างความมุ่งมั่นเพื่อแสวงหาความรู้ การแก้ปัญหาและสร้างสรรค์นวัตกรรม

5. มุ่งทำงานเป็นกลุ่ม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ทำงานอย่างเป็นระบบ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ช่วยเหลือเกื้อกูล มีความสามัคคี และเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

6. ลุ่มลึกแหล่งเรียนรู้ใช้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้

7. สู่การประเมิน P&A ประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย เน้นการประเมินการปฏิบัติ (P: Performance Assessment) และการประเมินคุณลักษณะ (A: Attribute Assessment)

นนทลี พรธาดาวิทย์ (2561) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นวิธีการที่ผู้สอนสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ให้ผู้เรียน เช่น เตรียมตัวอย่างภาพ วิดีทัศน์และวิธีดำเนินการ เมื่อผู้เรียนดำเนินกิจกรรมจะเกิดแนวคิดและสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเองจากความรู้เดิมที่มีอยู่ โดยผู้เรียนทำกิจกรรมในระหว่างเวลาเรียน เช่น การอภิปราย การลงมือปฏิบัติ การตอบคำถาม การอ่าน ซึ่งผู้เรียนจะต้องศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องก่อนเข้าชั้นเรียน ดังนั้น ต้องเป็นผู้รู้และเชี่ยวชาญในเนื้อหา รู้จักกระบวนการที่จะพัฒนาวิธีการเรียนรู้และใช้วิธีการเพื่อที่จะถ่ายทอดเนื้อหา สร้างมาตรฐานการเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียน เป็นผู้ให้คำ แนะนำ อำนวยความสะดวกในชั้นเรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีการสะท้อนผลการสอนเพื่อปรับปรุง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้อธิบายเกี่ยวกับ ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ไว้ดังนี้

1. เป็นการพัฒนาศักยภาพการคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดระบบการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้โดยมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ในรูปแบบของความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน
3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด

4. เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ สู่ทักษะการคิด วิเคราะห์ และประเมินค่า

5. ผู้เรียนได้เรียนรู้ความมีวินัยในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

6. ความรู้เกิดจากประสบการณ์และการสรุปของผู้เรียน

7. ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง จากการทำให้นักการศึกษาได้กล่าวเกี่ยวกับลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สรุปได้ว่า ลักษณะการจัดการเรียนรู้ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน การสอน การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน และกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น มีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติ คิดและแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การใช้กระบวนการและกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ด้วยตนเองจากความรู้เดิมอันจะนำไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง

1.4 แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ในการจัดการเรียนการสอน ให้เป็นไปตามแนวทางของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก สามารถทำได้หลากหลาย โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน และมีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกและชี้แนะ เช่น การทำงานกลุ่ม การอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน

Brookeld (2005, อ้างถึงใน จันทรา แซ่ลิ้ว, 2561) ได้เสนอตัวอย่างการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. Class discussion คือ มีการสนทนากันตัวต่อตัว หรือทางออนไลน์ เมื่อจบการเรียนรู้ เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผู้สอนจะกำหนดหัวข้อเพื่ออภิปรายร่วมกัน

2. Thinking-Pair-Share หลังจากผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งจบแล้ว จะใช้เวลาในการอภิปรายร่วมกัน ทุกคนจะได้ทำกิจกรรม ผู้เรียนสามารถสรุปเนื้อหาสาระได้อย่างรวดเร็ว แต่อาจจะเหมาะสมกับห้องเรียนที่มีผู้เรียนจำนวนน้อย ๆ

3. Short writing exercise กิจกรรมนี้เป็นการทบทวนเรื่องที่เรียนรู้อ่านแล้ว ผู้สอนจะให้ผู้เรียนเขียนข้อความ บทความสั้น ๆ ภายใน 1 นาที (a one minute paper) หรือ อาจจะใช้เวลา 10 นาที ขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้เรียนและเนื้อหาสาระ

4. Collaborative learning group เป็นการทำงานกลุ่ม ๆ ละ 3 - 6 คน ใน การทำงาน มีการแบ่งหน้าที่ เป็นผู้นำ และผู้จัดบันทึกข้อมูล ผู้สอนอาจจะกำหนดเรื่องที่ให้ ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า แล้วนำเสนอหน้าชั้นเรียน

5. Student debate ผู้สอนกำหนดเรื่องให้ผู้เรียน ผู้เรียนทำหน้าที่นำข้อมูล ที่ได้รับ มาอภิปรายร่วมกัน

6. Reaction to a Video เป็นการแบ่งให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นคู่ เป็นการให้ผู้เรียนดู Video เนื้อหาตรงตามเรื่องที่เรียน และแจกคำถาม 2 - 3 คำถามก่อนดู Video เมื่อดู Video จบแล้วอภิปรายและเขียนสรุปแสดงความคิดเห็นตามประเด็นคำถามที่ผู้สอนมอบหมาย

7. Small group discussion เป็นการจัดกลุ่มเล็ก ๆ ในห้องเรียนที่มีผู้เรียน จำนวนมาก ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นเกม หรือการแข่งขัน เพื่อให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน มีการแสดงความคิดเห็น และแสดงออกถึงการได้รับความรู้ในกลุ่มของตนเอง

8. Class game เป็นการทบทวนความรู้ความเข้าใจก่อนการเรียน ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนได้เล่นเกมอักษรไขว้ (Crossword puzzles) หรือเกมต่าง ๆ จะทำให้ผู้เรียน สนุกสนานและเป็นการทบทวนความรู้

สุพรรณณี ชาญประเสริฐ (2557) กล่าวว่า แนวทางจัดการเรียนรู้ของการเรียนรู้เชิงรุกไว้ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ควรออกแบบกระบวนการเรียนรู้โดยให้มีกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ ไม่เน้นการสอนแบบบรรยายที่ใช้เวลานาน ๆ หากเป็นการบรรยายควรมีกิจกรรมขั้นที่หลากหลาย เช่น การทำแผนภาพ ผังมโนทัศน์ การวาดสรุป การยกตัวอย่าง การนำเสนอ การร่วมแสดงความคิดเห็น

2. ผู้สอนควรออกแบบหรือเลือกกิจกรรมที่มีความหลากหลายมีความเหมาะสมและที่สำคัญ กิจกรรมนั้นต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วมใน 2 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมในการทำงานหรือลงมือปฏิบัติและการมีส่วนร่วมในการคิด โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

2.1 เพื่อให้นักเรียนเกิดความคิดขั้นสูงหรือความคิดสร้างสรรค์

2.2 เพื่อให้นักเรียนมีการสื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างผู้เรียนในลักษณะต่าง ๆ โดยอาจจับคู่ หรือจัดเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กับเพื่อนในชั้นเรียน

2.3 เพื่อให้นักเรียน มีการแสดงออกหรือถ่ายทอดความคิดเห็นผ่านการเขียน

2.4 เพื่อให้นักเรียนมีการสำรวจเจตคติเฉพาะบุคคล

2.5 เพื่อให้มีบรรยากาศของการให้และรับรู้ข้อมูลย้อนกลับ

2.6 เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สะท้อนความคิดต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้

3. ผู้สอนควรให้ผู้เรียนมีอิสระในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องดำเนินกิจกรรมแต่ละขั้นตอนในเวลาพร้อมกัน เช่น ขณะที่ผู้เรียนกลุ่มหนึ่งกำลังทำใบงาน อีกกลุ่มหนึ่งอาจศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ

4. ผู้สอนควรแบ่งสัดส่วนเวลาในการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ความเข้าใจและทักษะ มีการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึก โดยผู้สอนจะต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถประยุกต์นำความรู้ไปใช้ และแสดงออกถึงประสบการณ์ที่ได้รับ รวมทั้งมีโอกาสดำเนินการข้อมูลย้อนกลับจากเพื่อนหรือครูผู้สอน

5. รูปแบบของการทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่นิยมนำมาใช้ในห้องเรียนแบบเชิงรุก

5.1 กิจกรรมเป็นรายบุคคล (individual activities)

5.2 กิจกรรมแบบจับคู่ (paired activities)

5.3 กิจกรรมกลุ่มย่อย (small group activities)

5.4 กิจกรรมแบบโครงสร้าง (project activities)

การเลือกใช้กิจกรรมรูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม จำนวนผู้เรียน ระยะเวลาในการทำกิจกรรม ขนาดของห้องเรียน พื้นที่ในการทำกิจกรรม รวมทั้งทักษะความสามารถในการดำเนินกิจกรรมของผู้สอน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

1.1 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตั้งคำถาม หาคำตอบ และนำเสนอ

1.2 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงความคิดเห็น

1.3 ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

1.4 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมและชิ้นงาน

1.5 ผู้เรียนมีโอกาสได้ทำงานกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ และเป็นคู่

2. ผู้เรียนฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า

2.1 ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์

2.2 ผู้เรียนได้สังเคราะห์

2.3 ผู้เรียนได้คิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.4 ผู้เรียนได้ประเมินค่า

3. ผู้เรียนสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3.1 ผู้เรียนออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed)

3.2 ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ชิ้นงาน/ผลงาน (Creation or innovative task)

3.3 ผู้เรียนได้ประเมินตนเองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (self-evaluation)

3.4 ผู้เรียนกำกับความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง (self-management)

4. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และเชื่อมโยงสภาพแวดล้อมใกล้ตัว ปัญหา

ชุมชน สังคมหรือประเทศชาติ

4.1 นำความรู้ประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่

4.2 เชื่อมโยงความรู้กับสภาพแวดล้อมใกล้ตัว ปัญหาของชุมชน สังคม หรือ

ประเทศชาติ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2567) ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังนี้

1. สร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ครูผู้สอนให้ความสำคัญกับบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยกระตุ้นความสนใจ ความกระตือรือร้น และความตื่นตัวในการเรียนรู้ ให้เกิดแก่ผู้เรียน ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ และความสนใจในการเรียนรู้ ใช้คำถามปลายเปิด หรือคำถาม กระตุ้นผู้เรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่ใช้คำถามปลายเปิดหรือคำถาม กระตุ้นในกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนรู้ ซึ่งการใช้คำถาม กระตุ้นนี้ครูผู้สอนจะใช้เสมอ ๆ ตลอดคาบเรียน เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสงสัยในสิ่งที่กำลังเรียน คิดวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบ สะท้อนประสบการณ์ หรือความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีเกี่ยวกับบทเรียนนั้น รวมทั้งการใช้คำถามย้ำเพื่อทบทวนความเข้าใจ

3. สร้างปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้กระบวนการกลุ่ม การทำงานร่วมกัน เสริมสร้างปฏิสัมพันธ์และสมรรถนะการทำงานเป็นทีม โดยใช้กิจกรรมกลุ่มในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งครูมีการกำหนดเงื่อนไขในการทำงานกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมมีบทบาทในการทำงาน และให้เกียรติรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยผู้เรียนทำกิจกรรมกลุ่ม หรืองานกลุ่มในชั้นเรียน หรืองานกลุ่มนอกชั้นเรียนตามที่ครูมอบหมายการใช้กระบวนการกลุ่มนี้เป็นเทคนิคส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก แบบมีส่วนร่วมได้ดี ช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ ระหว่างผู้เรียน ช่วยฝึกทักษะการทำงาน การแก้ปัญหาาร่วมกัน สามารถพัฒนาทักษะทางสังคมและการสื่อสารให้กับผู้เรียนได้

4. ผู้เรียนลงมือปฏิบัติโดยใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ที่สำคัญจำเป็น อาทิ กิจกรรมที่เน้นกระบวนการคิด โครงงาน โครงงานสร้างสรรค์นวัตกรรม การฝึกทักษะอาชีพ

5. ผู้เรียนสะท้อนคิด สะท้อนผลการปฏิบัติ หรือนำเสนอในเวทีวิชาการ การให้ผู้เรียนได้ มีโอกาสสะท้อนความคิดเห็น และนำเสนอผลการปฏิบัติช่วยพัฒนาทักษะ การสื่อสาร เสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ได้กระจ่างชัดขึ้น รวมทั้งทำให้ครูผู้สอนสามารถประเมินผลการจัดการเรียนรู้หลังจบคาบเรียน หรือหน่วยการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี สามารถให้คำแนะนำเพื่อพัฒนาสมรรถนะ ผู้เรียนในการปฏิบัติหรือการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ พัฒนาต่อยอดผลงานของผู้เรียนต่อไป

จึงสรุปได้ว่าแนวทางในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกรุ่นนั้นสามารถทำได้หลากหลายวิธี ซึ่งการจัดกิจกรรมควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ การเขียนสรุปแสดงความคิดเห็นตามประเด็นคำถามที่ผู้สอนมอบหมาย การให้ผู้เรียนฝึกทักษะ การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ชิ้นงานหรือผลงานโดยผู้เรียนสามารถกำกับความก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเชิงรุกที่หลากหลายนี้ผู้เรียนจะสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสังคมและสภาพแวดล้อมใกล้ตัวได้จริง

1.5 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกนั้น เป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาศักยภาพการคิด การแก้ปัญหา และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด แต่อย่างไรก็ตามการเรียนรู้ทุกรูปแบบย่อมมีข้อจำกัด นนทลี พรธาดาวิทย์ (2561) ได้อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นวิธีการที่ดีแต่อาจมีข้อจำกัด ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกต้องใช้เวลาจึงอาจทำให้ผู้สอนไม่สามารถจัดการเวลาที่มีอยู่กับจำนวนเนื้อหาหลักสูตรที่มีจำนวนมากได้
2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกต้องใช้เวลาในการเตรียมการ ดังนั้นหากผู้สอนที่มีภาระงานสอนมากจะไม่สามารถใช้การเรียนรู้แบบเชิงรุกได้
3. การใช้การเรียนรู้แบบเชิงรุกในห้องเรียนที่มีขนาดใหญ่ จำนวนผู้เรียนมากอาจมีข้อจำกัดในการดูแล ควบคุมให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมไปในทิศทางที่ผู้สอนวางแผนได้ยาก
4. ผู้สอนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงคิดว่าตนเองเป็นผู้บรรยายที่ดีจะไม่ยอมรับวิธีการเรียนรู้แบบเชิงรุกที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการสอนของผู้สอน
5. ความต้องการวัสดุอุปกรณ์จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการสอนแบบเชิงรุกในห้องเรียนต้องมีความพร้อมเรื่องวัสดุอุปกรณ์
6. ผู้เรียนต่อต้านวิธีการสอนที่ไม่ใช่การบรรยาย เนื่องจากผู้เรียนจะคุ้นชินกับการเรียนโดยวิธีการรับความรู้จากผู้สอนมากกว่าการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตามคำแนะนำของผู้สอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้

1.6 แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2567) ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังนี้

แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกระดับนโยบาย

1. หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจนและต่อเนื่อง และมีการจัดทำแผนขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฐานสมรรถนะไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน รวมทั้งกำหนดสมรรถนะที่พึงประสงค์ ของผู้เรียนแต่ละระดับชั้นให้ชัดเจน
2. หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันจัดหลักสูตรพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในลักษณะหลักสูตรกลาง เป็นหลักสูตรที่เข้าถึงได้ง่ายและทั่วถึง เช่น หลักสูตรออนไลน์เพื่อพัฒนาครู ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฐานสมรรถนะ ที่ถูกต้องชัดเจนและขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน
3. หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในลักษณะ onsite และ online หรือ learning hub ให้ครูได้มาแลกเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เป็นตัวอย่างที่ดี สร้างสรรค์แนวคิดใหม่ ๆ ให้แก่ครูในการจัดการเรียนรู้

4. หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนงบประมาณให้แก่สถานศึกษาในการพัฒนาสื่อห้องปฏิบัติการ หรือแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาให้ทันสมัย และมีความหลากหลายเพื่อให้ครูใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฐานสมรรถนะ รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาครู

5. หน่วยงานต้นสังกัดควรดูแลด้านอัตรากำลังและภาระงานครูให้มีความเหมาะสม เช่น การจัดสรรครูให้แก่สถานศึกษาที่ขาดแคลน การลดภาระงานอื่น หรือกิจกรรมอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้ครูมีเวลาในการเตรียมการสอน จัดทำสื่อ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกฐานสมรรถนะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. หน่วยงานส่วนกลางควรพัฒนากรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฐานสมรรถนะ เช่น การลดเนื้อหา และตัวชี้วัดที่ไม่จำเป็น การยืดหยุ่นเวลาเรียนเพื่อให้ครู เพิ่มชั่วโมงการฝึกปฏิบัติได้มากขึ้น การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ตามความถนัด เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกระดับปฏิบัติ

1. หน่วยงานในระดับพื้นที่ควรส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างทั่วถึง และนิเทศ กระตุ้น ติดตามและประเมินผลเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ และร่วมขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฐานสมรรถนะไปสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

2. หน่วยงานในระดับพื้นที่ควรมีทีมโค้ชการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฐานสมรรถนะ เพื่อให้คำปรึกษา แนะนำตัวอย่าง เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ และสร้างแรงบันดาลใจแก่ครูในสถานศึกษา

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรกระตุ้น สนับสนุน และดำเนินการพัฒนาครูในสถานศึกษาให้สามารถปรับบทบาทและวิธีการจัดการเรียนรู้เป็นเชิงรุก

4. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องนำการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฐานสมรรถนะ สู่อำนาจปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยผู้บริหาร เป็นผู้นำทางวิชาการ ร่วมขับเคลื่อนกับครูและจัดระบบนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง

5. ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้กลไกการประเมินคุณภาพภายใน สถานศึกษาส่งเสริมให้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกฐานสมรรถนะ บังเกิดผลในการปฏิบัติ และเกิดผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน รวมทั้งควรใช้ผลการจัดการเรียนรู้ของครูประกอบการประเมินผล การปฏิบัติงานและการเลื่อนวิทยฐานะ

6. ครูผู้สอนควรพัฒนาการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และ จัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฐานสมรรถนะที่เน้นกระบวนการคิด ขั้นสูงให้มากขึ้น เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น ผ่านสถานการณ์ การทำงานที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2564) ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู

เพื่อเป็นแนวทางประเมินปฏิบัติงานของครู โดยมีหลักการ เหตุผล เจตนารมณ์ และกรอบแนวคิดที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2561 - 2565) และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารการจัดการศึกษา โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้นำผลการสังเคราะห์ความคิดเห็นจากนักวิชาการและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการดำเนินการปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาแล้วพบว่าหัวใจสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่

1. Back to school คุณภาพการศึกษาต้องเริ่มที่ห้องเรียน การปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกสายงานต้องมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน มีการทำงานเป็นทีม มีเป้าหมายร่วมกัน คือ ยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาผู้เรียน

2. Focus on classroom การประเมินให้ดูที่ผลการปฏิบัติงานของครูในห้องเรียนที่สมรรถนะในการปฏิบัติงานจริงของครู (Teacher performance) แผนการจัดการเรียนรู้ (Powerful Pedagogies) และผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน (Students Outcomes)

3. Teacher as a key of success ครูเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การศึกษาประสบความสำเร็จครูต้องมีการพัฒนาให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานสูงขึ้น ตามระดับการปฏิบัติที่คาดหวังตามตำแหน่งและวิทยฐานะ ได้แก่

3.1 ปฏิบัติและเรียนรู้ (Execute and Learn) โดยผู้ที่เริ่มบรรจุเป็นครูผู้ช่วยต้องสามารถจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ในเนื้อหาและสมรรถนะวิชาชีพครู ในระหว่างที่มีการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม

3.2 ปรับประยุกต์ (Apply and Adapt) ครูสามารถปรับประยุกต์ความรู้และศาสตร์การสอนมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทและความแตกต่างของผู้เรียน

3.3 แก้ไขปัญหา (Solve the Problem) ครูรับรู้ปัญหาและสามารถแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3.4 ริเริ่ม พัฒนา (Originate and Improve) ครูสามารถปรับปรุงพัฒนางานให้ดีกว่าเดิมได้สอนให้ผู้เรียนมีกระบวนการคิด

3.5 คิดค้น ปรับเปลี่ยน (Invent and Transform) ครูสามารถสร้างสรรค์สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อยกระดับการทำงานในห้องเรียนให้ดีขึ้นได้ สอนให้ผู้เรียนค้นพบองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

3.6 สร้างการเปลี่ยนแปลง (Create an Impact) ครูสามารถสร้างผลกระทบให้เกิดขึ้นนอกเหนือจากห้องเรียน สามารถสอนให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้

4. School as an Organization การจักระบบการบริหารจัดการในสถานศึกษา
ต้องมุ่งเน้นงานหลักของครูและผู้อำนวยการสถานศึกษา

4.1 ลดความซ้ำซ้อน การประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนเงินเดือนกับการให้มี
หรือเลื่อนวิทยฐานะ (มาตรา 54) และการคงวิทยฐานะ (มาตรา 55) เป็นเรื่องเดียวกัน (ใช้ตัวชี้วัดเดียวกัน)

4.2 School Professional Community การจัดทำ PLC เป็นหน้าที่ของผู้บริหาร
สถานศึกษาที่ต้องทำให้เกิดขึ้นในโรงเรียน ควรกำหนดเป็นตัวชี้วัดของผู้อำนวยการสถานศึกษาด้วย

4.3 Support System ควรเป็นระบบ Online System ข้าราชการครูและบุคลากร
ทางการศึกษา ต้องได้รับการพัฒนาตรงตามความต้องการจำเป็นอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ
ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ

การพัฒนาครูให้มีศักยภาพพร้อมต่อการพัฒนานักเรียนให้มีทักษะที่เหมาะสมในโลก
แห่งศตวรรษที่ 21 นอกจากครูจะต้องมีสมรรถนะการปฏิบัติงานที่สูงขึ้น ตามระดับวิทยฐานะที่คาดหวังแล้ว
ครูยังต้องสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะเต็มตามศักยภาพเพื่อร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาด้วย โดยครูต้องมีการพัฒนาให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานสูงขึ้น ตามระดับการปฏิบัติงานที่
คาดหวังตามตำแหน่งและวิทยฐานะ ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2

ระดับการปฏิบัติที่คาดหวังตามตำแหน่งและวิทยฐานะ

หมายเหตุ. จาก ระดับการปฏิบัติที่คาดหวังและวิทยฐานะด้วย PA เกณฑ์ใหม่, 2564. <http://การศึกษาไทย.com/08/09/2021/PA-เกณฑ์ใหม่/>

จากภาพที่ 2.2 แสดงให้เห็นว่าความคาดหวังที่เป็นคุณภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสายงานการสอนทุกตำแหน่งและวิทยฐานะนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ตามตำแหน่งและวิทยฐานะมีระดับความคาดหวังที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. ครู ต้องแสดงให้เห็นว่าเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกระบวนการคิด ค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง สร้างแรงบันดาลใจ วัตถุประสงค์และประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ปรับประยุกต์การจัดการเรียนรู้ รวมถึงพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพ นำความรู้ ความสามารถ ทักษะ ที่ได้จากการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่มีผลต่อคุณภาพผู้เรียน

2. วิทยฐานะครูชำนาญการ ต้องแสดงให้เห็นว่า เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกระบวนการคิด ค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง สร้างแรงบันดาลใจ วัตถุประสงค์และประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้ รวมถึงพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพ นำความรู้ ความสามารถ ทักษะ ที่ได้จากการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่มีผลต่อคุณภาพผู้เรียน

3. วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ ต้องแสดงให้เห็นว่า เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกระบวนการคิด ค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง สร้างแรงบันดาลใจ วัตถุประสงค์และประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อแก้ไขปัญหา ริเริ่ม คิดค้น และพัฒนานวัตกรรมให้คุณภาพการจัดการเรียนรู้สูงขึ้น รวมถึงพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพ นำความรู้ ความสามารถ ทักษะ ที่ได้จากการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่มีผลต่อคุณภาพผู้เรียนและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดี

4. วิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ ต้องแสดงให้เห็นว่า เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกระบวนการคิด ค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง สร้างแรงบันดาลใจ วัตถุประสงค์และประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อแก้ไขปัญหา ริเริ่ม คิดค้น พัฒนา และปรับเปลี่ยนนวัตกรรมให้คุณภาพการจัดการเรียนรู้สูงขึ้น รวมถึงพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพ นำความรู้ ความสามารถ ทักษะ ที่ได้จากการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่มีผลต่อคุณภาพผู้เรียนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดี และให้คำปรึกษากับผู้อื่น

5. วิทยฐานะครูเชี่ยวชาญพิเศษ ต้องแสดงให้เห็นว่า เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกระบวนการคิด ค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง สร้างแรงบันดาลใจ วัตถุประสงค์และประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อแก้ไขปัญหา ริเริ่ม คิดค้น ปรับเปลี่ยน เผยแพร่และขยายผลนวัตกรรมและงานวิจัยนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในวงวิชาชีพ รวมถึงพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพ นำความรู้ ความสามารถ ทักษะ ที่ได้จากการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่มีผลต่อคุณภาพผู้เรียนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้คำปรึกษากับผู้อื่น และเป็นผู้นำ

จะเห็นได้ว่าครูจะต้องมีสมรรถนะการปฏิบัติงานที่สูงขึ้น ตามระดับวิทยฐานะที่คาดหวัง และต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะเต็มตามศักยภาพเพื่อร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยครูจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ และทักษะในการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกเพื่อพัฒนาผู้เรียน

ให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับระดับการปฏิบัติที่คาดหวังตามตำแหน่งและวิทยฐานะของครู และผู้บริหารจะต้องเข้ามามีบทบาทในการส่งให้ครูพัฒนาตนเองให้มีความรู้ และสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับครูในศตวรรษที่ 21

จึงสามารถสรุปได้ว่าแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจนและต่อเนื่อง จัดทำแผนขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุนงบประมาณแก่สถานศึกษาในการพัฒนาสื่อห้องปฏิบัติการและแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาให้ทันสมัย ส่งเสริมและพัฒนาครู นิเทศติดตามและประเมินผลเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ถูกต้องและขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนและพัฒนาครูในสถานศึกษาให้ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้เป็นเชิงรุก ครูจะต้องมีสมรรถนะการปฏิบัติงานที่สูงขึ้นตามระดับวิทยฐานะที่คาดหวัง และต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้เพิ่มเติมตามศักยภาพเพื่อร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

2.1 ความหมายและความสำคัญของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

2.1.1 ความหมายของบทบาท

Owens (1970, อ้างถึงใน กรรณิการ์ ทองใบ, 2562) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของบุคคลตามความคาดหวังของผู้อื่น ซึ่งแตกต่างกันไปตามความคาดหวังและความคิดที่ต่างกันขึ้นอยู่กับการรับรู้ของบุคคลผู้แสดงพฤติกรรมนั้น ๆ

Broom and Selznick (1977, อ้างถึงใน กรรณิการ์ ทองใบ, 2562) กล่าวถึงความหมายของบทบาทว่า หมายถึง

1. บทบาทที่กำหนดไว้หรือบทบาทตามอุดมคติ (The Socially Prescribed or Ideal Role) เป็นบทบาทตามอุดมคติที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งทางสังคมไว้
2. บทบาทที่ควรกระทำ (The Perceived Role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าควรจะทำหน้าที่ของตำแหน่งนั้นๆ ซึ่งอาจจะไม่ตรงตามบทบาทที่กำหนดไว้ ไม่ตรงตามอุดมคติทุกประการและอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลก็ได้
3. บทบาทที่กระทำจริง (The Performed Role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลได้กระทำไปจริง ตามความเชื่อ ความคาดหวัง ตลอดจนความกดดัน และ โอกาสที่จะกระทำในแต่ละสังคมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

ศักดิ์ชัย ภูเจริญ (2558) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง ภาระที่ต้องรับผิดชอบตามสถานภาพของแต่ละบุคคลว่ามีสถานภาพหรือตำแหน่งอย่างไร ต้องรับผิดชอบตามสถานภาพหรือตำแหน่งของตนที่ได้มา ไม่ว่าจะได้มาโดยกำเนิด โดยการกระทำ หรือโดยการแต่งตั้งให้เป็นไปตามที่สังคมคาดหวัง

สุรีพร แก้วโพธิ์ (2561) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายหรือที่ได้รับการยอมรับจากสังคม เพื่อให้เกิดผลดีต่อหมู่ชนที่อยู่ร่วมกัน สามารถทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยลดความขัดแย้งหรือไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้น และเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลที่สังคมกำหนดไว้ควบคู่กับสถานภาพของบุคคล ณ ขณะนั้น

สรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมตามตำแหน่งหรือสถานภาพที่ต้องรับผิดชอบตามสถานภาพของแต่ละบุคคลซึ่งเป็นไปตามที่สังคมคาดหวัง รวมถึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสมาชิกในสังคมนั้น ๆ โดยอาจเป็นบทบาทในอุดมคติ บทบาทที่ควรกระทำ หรือบทบาทที่กระทำจริง

2.1.2 ความหมายของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

Gorton (1983, อ้างถึงใน อภิรัตน์ ช่างเกวียน, 2564) กล่าวว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บทบาทในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา โดยเป็นผู้นำทางด้านการเรียนการสอน ผู้ยึดมั่นในระเบียบวินัย สร้างสัมพันธภาพที่ดี และแก้ปัญหาในองค์กร

ธนิสา คูประเสริฐ (2559) กล่าวว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บทบาทในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องวางแผนและกำกับติดตามเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย ภารกิจ และวัตถุประสงค์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

สุนันธิณี ม่วงเนียม (2560) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ภาระหน้าที่หรือการแสดงออกของผู้บริหารศึกษาในการเป็นผู้นำสถานศึกษาที่จะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ความรับผิดชอบในสถานศึกษา ได้แก่ การกำหนดนโยบาย การวางแผน การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ การประสานความสัมพันธ์กับบุคคลและการเป็นผู้อำนวยความสะดวก โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการตามหน้าที่ให้บรรลุจุดมุ่งหมายและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่สถานศึกษา

จึงสรุปได้ว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา เป็นผู้กำหนดนโยบาย และวางแผน ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ อำนวยความสะดวก ประสานงานระหว่างบุคคล หน่วยงานต่าง ๆ และกำกับติดตามเพื่อที่จะให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

2.1.3 ความสำคัญของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

Zincirli (2021, อ้างถึงใน ธรรมาดา วิเชียรฉาย และ วิรัตน์ มณีพฤษ, 2566) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ โดยเน้นการวางแผนการสอนที่เป็นระบบชัดเจน

สุพิชตรา อุณาอมณ์เลิศ (2558) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญ เพราะเป็นผู้นำในการบริหารสถานศึกษาทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา และจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และมีจิตใจเป็นกลาง โดยเน้นการประยุกต์ ความรู้ ประสบการณ์

สุนันธิณี ม่วงเนียม (2560) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษา เพราะผู้บริหารเป็นผู้กำหนดทิศทางของการศึกษาของสถานศึกษา และเป็นกลไกที่สำคัญในการ ดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารสถานศึกษา ให้ประสบความสำเร็จ เพราะเป็นผู้นำในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหารงานวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารงานบุคคลและงานบริหารทั่วไป หากผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา จะส่งผลให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

2.2 ลักษณะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

Gorton (1983, อ้างถึงใน วาสนา บุระพา, 2557) ได้สรุปบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. บทบาทด้านการวางแผนจัดการเรียนการสอน
2. บทบาทด้านการพัฒนาครูและบุคลากร
3. บทบาทด้านการส่งเสริมการสร้างบรรยากาศการเรียน
4. บทบาทด้านการประเมินผล
5. บทบาทด้านการรักษาระเบียบวินัย
6. บทบาทด้านการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

Knezevich (1984, อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2563) ได้เสนอบทบาทสำคัญในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

1. บทบาทด้านการเป็นผู้กำหนดทิศทางการทำงาน (direction setter) ผู้บริหารจะต้องบริหารงานโดยยึดวัตถุประสงค์และผลงาน

2. บทบาทด้านการเป็นผู้กระตุ้นความเป็นผู้นำ (leader-catalyst) บทบาทนี้จำเป็นต้องมีความสามารถในการจูงใจ กระตุ้น และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ในองค์กร มีทักษะในกระบวนการกลุ่ม
3. บทบาทด้านการเป็นนักวางแผน (planner) จะต้องมีความสามารถในการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต เตรียมบุคลากรให้พร้อมในการรับมือกับสิ่งใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้น จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการวางแผน
4. บทบาทด้านการเป็นผู้ตัดสินใจ (decision maker) บทบาทนี้จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทฤษฎีต่าง ๆ ของการตัดสินใจ และมีความสามารถในการตัดสินใจ
5. บทบาทเป็นผู้จัดการ (organizer) ผู้บริหารจำเป็นต้องออกแบบขยายงานและกำหนดโครงสร้างขององค์กรขึ้นใหม่ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเข้าใจพลวัตขององค์กรและพฤติกรรมขององค์กรด้วย
6. บทบาทเป็นผู้เปลี่ยนแปลง (change manager) ผู้นำจะต้องนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่สถาบันเพื่อเพิ่มพูนคุณภาพของสถาบัน รู้ว่าจะเปลี่ยนอะไร เปลี่ยนอย่างไร และควรที่จะเปลี่ยนในสถานการณ์ใด
7. บทบาทด้านการเป็นผู้ประสานงาน (coordinator) ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ ของมนุษย์ เข้าใจเครือข่ายของการสื่อสาร รู้จักวิธีในเทศงานที่พึงปรารถนา เข้าใจระบบการรายงานที่ดี จึงจะสามารถประสานกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
8. บทบาทด้านการเป็นผู้สื่อสาร (communicator) ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการสื่อสารทั้งด้วย การพูดและการเขียน รู้จักใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อการสื่อสารและควรจะสามารถในการประชาสัมพันธ์
9. บทบาทด้านการเป็นผู้แก้ความขัดแย้ง (conflict manager) เนื่องจากความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ ผู้บริหารจะต้องเข้าใจสาเหตุของความขัดแย้ง จะต้องมีความสามารถในการต่อรอง โกล่เกลี่ย จัดการกับความขัดแย้งและแก้ปัญหาความขัดแย้ง
10. บทบาทด้านการเป็นผู้แก้ปัญหา (problems manager) เนื่องจากปัญหาทั้งหลายไม่จำเป็นจะต้องลงเอยด้วยความขัดแย้ง ปัญหาจึงมีความหมายกว้างกว่า ความขัดแย้ง ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการวินิจฉัยปัญหา แก้ปัญหา
11. บทบาทด้านการเป็น ผู้จัดระบบ (systems manager) ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ระบบและกระบวนการที่เกี่ยวข้อง จะต้องเข้าใจในการนำทฤษฎีทางการบริหารไปใช้ประโยชน์
12. บทบาทด้านการเป็นผู้บริหารการเรียนการสอน (instructional manager) ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจในระบบการเรียนรู้ การเจริญและพัฒนาการของมนุษย์ เข้าใจทฤษฎีการสร้างและพัฒนาหลักสูตร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษา

13. บทบาทด้านการเป็นผู้บริหารบุคคล (personnel manager) ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในเทคนิคของการเป็นผู้นำ การเจรจาต่อรอง การประเมินผลงานและการปฏิบัติงานของบุคคล

14. บทบาทด้านการเป็นผู้บริหารทรัพยากร (resource manager) ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการเงินและงบประมาณ สามารถในการบริหารวัสดุ ครุภัณฑ์ การก่อสร้าง การบำรุงรักษา ตลอดจนจัดหาการสนับสนุนจากภายนอก

15. บทบาทด้านการเป็นผู้ประเมินผล (appraiser) ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการประเมินความต้องการ การประเมินระบบ วิธีการทางสถิติ และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

16. บทบาทด้านการเป็นนักประชาสัมพันธ์ (public relator) ผู้บริหารจะต้องมีทักษะในการสื่อความหมาย รู้จักวิธีสร้างภาพลักษณ์ที่ดี รู้จักและเข้าใจการเผยแพร่ข่าวสารด้วยสื่อและวิธีต่าง ๆ

17. บทบาทด้านการเป็นประธานในพิธีการ (ceremonial head) เป็นบทบาทที่จำเป็นยิ่งอย่างหนึ่งของผู้บริหาร ซึ่งจำเป็นจะต้องใช้ความสามารถในบทบาทต่าง ๆ ที่กล่าวมาเพื่อแสดงบทบาทนี้

Noraini, Bakare and Sharifah (2015, อ้างถึงใน เบญจพร สุขนคร, 2565) ได้เสนอบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นรายด้าน ดังนี้

1. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งด้านสื่ออุปกรณ์ สภาพแวดล้อม และบรรยากาศให้แก่ครู และนักเรียน

2. การพัฒนาครูด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง

3. การพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีแก่ครู

4. การส่งเสริมความก้าวหน้าให้แก่ครู

Meado (2016, อ้างถึงใน บรรจง ลาวะลี, 2560) ได้สรุปบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ที่สำคัญ 9 บทบาทดังนี้

1. บทบาทในฐานะผู้นำ (Role as school leader) ประกอบด้วยการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ (Being an effective leader) โครงการจัดหาทุนอุปถัมภ์โรงเรียน การพัฒนาการประเมินผลครูผู้สอน และนโยบาย การพัฒนาโรงเรียน เป็นต้น

2. บทบาทในฐานะผู้รักษาระเบียบวินัยของผู้เรียน (Role in Student Discipline) งานส่วนใหญ่ของผู้บริหาร การรักษาระเบียบวินัยของผู้เรียน ที่ผู้บริหารต้องสร้างความเข้าใจให้แก่ครูทุกคน และต้องเป้าหมายของการนำไปใช้กับผู้เรียน จะทำให้ทำงานง่ายขึ้น

3. บทบาทในฐานะผู้ประเมิน (Role as a Teacher Evaluator) ผู้บริหารส่วนใหญ่ต้องมีความรับผิดชอบในการประเมินผลงานของครู โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีครูผู้สอนที่มีประสิทธิภาพผู้บริหารต้องจัดให้มีการประเมินตามกระบวนการด้านคุณภาพครูอย่างมีความเป็นธรรม และต้องชี้ให้เห็นทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนของการปฏิบัติหน้าที่ของครู

4. บทบาทในการพัฒนา การดำเนินงานและการประเมินโครงการ (Role in Developing, Implementing, and Evaluating Programs) เป็นเป็นหนึ่งในบทบาทที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องหาวิธีการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้เรียนเพิ่มขึ้น โครงการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพต้องครอบคลุมพื้นที่ เพื่อเป็นแนวทางเดียวกันและต้องมีการประเมินทุกปีและพัฒนาเสมอถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น

5. บทบาทในการทบทวนนโยบายและกระบวนการภายใน (Role in Reviewing Policies and Procedures) เอกสารสำคัญอย่างหนึ่งของการบริหารโรงเรียน คือ คู่มือนักเรียนซึ่งถือเป็นตัวชี้วัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสามารถให้งานของผู้บริหารง่ายขึ้น ให้นักเรียน ครูและผู้ปกครองได้รู้นโยบายและขั้นตอนการทำงานประสบผลสำเร็จได้

6. บทบาทในการกำหนดตาราง (Role in Schedule Setting) การสร้างตารางต้องทำทุก ๆ ปีซึ่งจะเป็นภาระงานที่ผู้บริหารต้องสร้างขึ้นเอง ได้แก่ ตารางการกำหนดการเข้าเรียน ตารางการปฏิบัติงาน ตารางการใช้ห้องปฏิบัติการต่างๆ ในขณะเดียวกันผู้บริหารจะต้องตรวจสอบตารางเหล่านั้นว่าไม่ทำให้บุคลากรแต่ละคนต้องมีตารางมากเกินไปในแต่ละปี

7. บทบาทในการจ้างครูใหม่ (Role in Hiring New Teachers) เป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียน ต้องจ้างหรือรับครูและเจ้าหน้าที่เข้ามาใหม่ในการทำงานได้อย่างถูกต้องด้วยกระบวนการสัมภาษณ์หรืออบรมจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

8. บทบาทในการปกครองและชุมชนสัมพันธ์ (Role in government and community relations) มีความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อแม่และสมาชิกในชุมชนสามารถเป็นประโยชน์กับคุณในหลากหลายของพื้นที่ การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลและธุรกิจในชุมชนสามารถช่วยให้โรงเรียนอย่างมาก รวมถึงประโยชน์ที่ได้รับบริจาคเวลาส่วนตัวและการสนับสนุนในเชิงบวกโดยรวม

9. บทบาทในการมอบหมายงาน (Role in assignment) ผู้นำหลายคนโดยธรรมชาติมีงานหนักอยู่ในมือที่ต้องส่งการลงไป ผู้บริหารต้องมีการมอบหมายงานบางอย่างซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นโดยมอบหมายให้กับบุคคลที่มีความรู้และไว้วางใจผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพไม่มีเวลามากพอที่จะทำทุกอย่างที่ต้องการทำด้วยตัวเอง จึงต้องพึ่งพาคนอื่น ๆ มาช่วย เพื่อให้ผลงานบรรลุผลสำเร็จ

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีหลายบทบาท ทั้งที่เป็นบทบาทหน้าที่ตามกฎหมาย และบทบาทหน้าที่ที่พึงประสงค์ ซึ่งผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับทุกบทบาท ผสานบทบาทเหล่านั้นให้เป็นส่วนเดียวกัน เพื่อให้การขับเคลื่อนองค์กรดำเนินไปข้างหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตั้งแต่การวางแผนเป้าหมาย กำหนดนโยบาย การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารจึงต้องทำความเข้าใจร่วมกันกับครูเกี่ยวกับหลักการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ

ในศตวรรษที่ 21 โดยมีนักวิชาการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้โดยนำทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาปรับใช้ ดังนี้

เข็มทอง ศิริแสงเลิศ (2555) กล่าวว่า บทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการการเรียนรู้ในสถานศึกษา 5 ประการ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้ดังนี้

1. บทบาทผู้จัดระบบการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารมีบทบาทในการจัดระบบการจัดการเรียนรู้ดังนี้
  - 1.1 กำหนดนโยบาย เป้าหมายและวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน
  - 1.2 จัดโครงสร้างการจัดระบบการเรียนรู้ให้พร้อมสำหรับการปฏิบัติด้วยการจัดหน่วยงานเพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้
  - 1.3 จัดบุคลากรเข้าสู่ตำแหน่งต่าง ๆ ตามความสามารถ
  - 1.4 กำหนดช่องทางในการติดต่อประสานงานระหว่างบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ
2. บทบาทในการเป็นผู้สนับสนุนการจัดระบบการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้การสนับสนุนระบบการจัดการเรียนรู้ดังต่อไปนี้
  - 2.1 จัดให้มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
  - 2.2 พัฒนาผู้สอนให้มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อและเทคโนโลยี การวัดประเมินผล การวิจัยในชั้นเรียน
  - 2.3 พัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ให้มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพของตน
  - 2.4 ส่งเสริมให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน
  - 2.5 จัดสรรงบประมาณเพื่อการบริหารจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
  - 2.6 ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
3. บทบาทการเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ดังนี้
  - 3.1 จัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมและจำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้
  - 3.2 จัดหาแหล่งเรียนรู้ แหล่งวิทยาการและปราชญ์ท้องถิ่นและชุมชน
  - 3.3 จัดสถานที่และสิ่งแวดล้อมกายให้เอื้อต่อการเรียนรู้
  - 3.4 ประสานกับบุคคลและหน่วยงานต่างๆ เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

4. บทบาทการเป็นผู้นิเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทเป็นผู้นิเทศการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

4.1 ดำเนินการนิเทศและสร้างความตระหนักให้แก่ครู เพื่อปรับเปลี่ยนบทบาทผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และผู้จัดการเรียนรู้

4.2 วางแผนการนิเทศร่วมกับครู

4.3 จัดให้มีกิจกรรมนิเทศเพื่อพัฒนาครูตามความต้องการและความสนใจ

5. บทบาทในการเป็นผู้กำกับ ติดตาม ประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทเป็นผู้กำกับติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ คือ

5.1 วางแผน กำกับ ติดตาม ประเมินผล และสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ทราบ

5.2 กำหนดวัตถุประสงค์ ตัวบ่งชี้และเกณฑ์ ในการประเมินผล

5.3 ดำเนินการกำกับติดตาม และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ประยงค์ เนาวบุตร (2555) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารในการจัดการเรียนรู้ มี 6 ประการ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ดังนี้

1. บทบาทในการกำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรถ่ายทอดและชี้แจงวิสัยทัศน์และเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ให้ครูเข้าใจ ดังนี้

1.1 จัดการเรียนรู้โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

1.2 จัดสาระการเรียนรู้โดยเน้นความรู้ คุณธรรม กระบวนการและบูรณาการตามความเหมาะสม

1.3 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.4 ฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา

1.5 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ ทำเป็น คิดเป็น รักการอ่านและเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

1.6 จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

1.7 จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้ในการวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

1.8 จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ ประสานความร่วมมือกับ ผู้ปกครองและชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาการเรียนตามศักยภาพ

1.9 จัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ สังเกตพฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสม

1.10 จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชน และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

1.11 ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ส่งเสริมความเข้มแข็ง ของชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา อบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรร ภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ

1.12 พัฒนาระบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและดำเนินการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละระดับการศึกษา

1.13 พัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของผู้เรียน ให้มี ความรู้ และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้

2. บทบาทในการพัฒนาครูให้มีคุณลักษณะที่ดีในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีคุณลักษณะในการเป็นครูที่ดีและมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

2.1 รู้และเข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้

2.2 มีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.3 สื่อสารให้ผู้เรียนตระหนักว่าต้องเรียนรู้อะไร และเรียนไปเพื่ออะไร

2.4 ใช้สื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยี เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่เรียนไปอย่างรวดเร็วและ

ชัดเจน

2.5 รู้จักข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล ปรับวิธีการจัดการเรียนรู้ให้ตรงกับความต้องการ ของผู้เรียนและสามารถแก้ไขสิ่งที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ไม่ถูกต้องได้

2.6 ให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.7 ให้ข้อมูลป้อนกลับที่เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

2.8 บูรณาการเนื้อหาสาระในสิ่งที่เรี้นรู้กับวิชาอื่น

2.9 รับผิดชอบต่อผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. บทบาทในการพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทในการพัฒนาครูให้สามารถทำหน้าที่ให้เป็นครูมืออาชีพ ทั้งในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แก่ผู้เรียน และด้านการพัฒนาวิชาชีพ ดังนี้

3.1 ส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาความเป็นมืออาชีพของครู เช่น จัดอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาทักษะการสอน จัดให้มีการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู เป็นต้น

3.2 ส่งเสริมการเข้าร่วมกับครูผู้สอนเพื่อสร้างความเป็น “ชุมชนแห่งวิชาชีพ” ให้เกิดขึ้น ในโรงเรียนและสนับสนุนให้ผู้เรียนทุกคนเข้าเป็นสมาชิกของกิจกรรมชมรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

3.3 ส่งเสริมและกระตุ้นการใช้ปัญญา ผู้บริหารสถานศึกษาควรกระตุ้นให้ครูผู้สอน หมั่นตรวจสอบถึงวิธีทำงานด้วยตนเองหรือกับเพื่อนร่วมงาน เพื่อหา จุดเด่นหรือจุดด้อย และหาวิธีทำงานเดิมนั้นด้วยวิธีการใหม่ ๆ สนับสนุนให้มีการทดลองทางเลือกลงกล่าวโดยไม่ต้องกลัวว่าจะไม่สำเร็จ

3.4 ให้การสนับสนุนครูเป็นรายบุคคล เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้บางอย่างอาจทำให้ครูบางคนหมดกำลังใจ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องคอยให้กำลังใจครูอย่างใกล้ชิด

4. บทบาทในการพัฒนาสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการบริหารการใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ดังนี้

4.1 จัดให้มีศูนย์สื่อการเรียนรู้ระบบสารสนเทศการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการศึกษา ค้นคว้า และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่าง สถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน สังคมโลก

4.2 จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน เสริมความรู้ให้ผู้สอน รวมทั้ง จัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้

4.3 เลือกและใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคล

4.4 ประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ

4.5 ส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

5. บทบาทในการบริหารสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการบริหารสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ คือ

5.1 วิเคราะห์ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ของครู

5.2 วางแผนในการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ของครูให้เพียงพอ

5.3 จัดระบบการใช้ การให้บริหารและการบำรุงรักษาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนและครูสามารถใช้สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่ได้อย่างคุ้มค่าและเสมอภาค

5.4 พัฒนาครูผู้เรียนและบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกอย่างถูกต้อง

5.5 กำกับ ติดตาม ดูแลและให้คำปรึกษาแนะนำในการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า และเป็นไปตามปฏิทินการใช้งาน

5.6 ประเมินผลการใช้ ปรับปรุง และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้เกิด ประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ของครู

6. บทบาทในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน คือ

6.1 กำหนดให้มีแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ในระดับโรงเรียน ระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับชั้นเรียน โดยการมีส่วนร่วมของครูและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

6.2 ชี้แจง ทำความเข้าใจ และสร้างความตระหนักแก่ครู บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้เห็นคุณค่าและให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน

6.3 ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่หลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการ

6.4 สร้างเครือข่ายและประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐ และเอกชน เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน

6.5 กำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษา ประเมินผล และสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูในการจัดกิจกรรม

6.6 แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ผลงานที่ประสบผลสำเร็จกับหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

สุภาพร ศรีสุระ (2557) ได้สรุปบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5 ด้าน ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดเรียนรู้เชิงรุก ได้ดังนี้

1. บทบาทด้านการวางแผนการเรียนการสอน ผู้บริหารจะต้องมีบทบาทร่วมกับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ กำหนดมาตรการในการจัดทำแผนงาน โครงการ กำหนดวิธีการดำเนินงานทั้งในด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและ

สภาพแวดล้อมสื่อวัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้และด้านครูบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการเรียน การรู้เชิงรุกประสบความสำเร็จ

2. บทบาทด้านการพัฒนาการเรียนการสอนของครู ผู้บริหารจะต้องมีบทบาทหน้าที่ ในการปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น รวมทั้งบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ให้เอื้อต่อการเรียนการสอน จัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอ ปรับเปลี่ยนทัศนคติ สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครูและบุคลากรด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การประชุม การสัมมนา การศึกษาดูงาน

3. บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์การจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารจะต้องมีบทบาทใน การสร้างความรู้ความเข้าใจ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ตลอดจน บทบาทของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ผู้ปกครองและชุมชนได้ทราบ พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือในการ จัดการเรียนรู้อิงของสถานศึกษา

4. บทบาทด้านนิเทศภายในกำกับติดตามการเรียนการสอน ผู้บริหารจะต้อง ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา อำนวยความสะดวกกำลังใจครูในการจัดการเรียนรู้อิงของ

5. บทบาทด้านการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมี บทบาทในการแสวงหาจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สื่อวัสดุ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ บรรยากาศและสภาพแวดล้อมรวมทั้งครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้วนำมาตัดสินใจปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อิงของให้มีประสิทธิภาพ

สุรีพร แก้วโพธิ์ (2561) ได้สรุปบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นบทบาทผู้บริหาร สถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้อิงของ ได้ดังนี้

1. ด้านบทบาทการวางแผนการเรียนการสอน หมายถึง ผู้บริหารมีการวางแผน เพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิเคราะห์ตรวจสอบ กำหนดมาตรการ รายละเอียด และจัดทำแผนงาน โครงการ

2. ด้านบทบาทการนิเทศภายใน กำกับ ติดตามผลการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการกำกับ ติดตามผล ที่มุ่งเน้นกระทำให้เกิดผลสำเร็จโดยติดตามอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การจัดการ เรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์

3. ด้านบทบาทการประเมินผลการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารให้ ความสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน เพราะการประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญที่มีส่วนเสริมสร้าง ความสำเร็จให้กับผู้เรียน ซึ่งแนวคิดในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อิงของแบบหลากหลายที่เหมาะสม คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้อิงตามสภาพจริง

ประเวศ เวชชะ (2561, อ้างถึงใน อาทิตยา จันมะโน, 2564) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 3 ประการ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้ดังนี้

1. บทบาทด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน

1.1 การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรถ่ายทอดและชี้แจงวิสัยทัศน์ในการจัดการเรียนรู้ให้ครูทำความเข้าใจ โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ครูจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และสามารถนำไปต่อยอดในอนาคตได้

1.2 การพัฒนาผู้สอนให้มีคุณลักษณะที่ดีในการจัดการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบในการจัดการเรียนรู้และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ครูจะต้องมีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ ใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและเข้าถึงสิ่งที่กำลังเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน

1.3 การพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการพัฒนาครูให้สามารถเป็นครูมืออาชีพ ดังนี้

1.3.1 ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพ

1.3.2 ส่งเสริมและเข้าร่วมกับครูผู้สอนเพื่อสร้างความเป็นชุมชนแห่งวิชาชีพ

1.3.3 ส่งเสริมและกระตุ้นการใช้ปัญญา

2. บทบาทด้านการส่งเสริมและพัฒนาสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้

2.1 ส่งเสริมการใช้และการพัฒนาสื่อเพื่อการจัดการเรียนรู้

2.2 อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ วางแผนในการจัดหา จัดระบบการใช้ การบำรุงรักษาและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการใช้สื่อ ตลอดจนการกำกับติดตาม ประเมินผลการใช้ ปรับปรุงและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. บทบาทด้านการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น กิจกรรมการสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ และกิจกรรมสร้างเสริมทักษะชีวิต

ทิศนา แคมมณี (2564) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้ดังนี้

1. บทบาทด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอเพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

2. บทบาทด้านการสนับสนุนการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการจัดบรรยากาศของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดให้มีพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูกับนักเรียน ระหว่างครูกับครูด้วยกัน และระหว่างนักเรียนด้วยกัน

3. บทบาทด้านการสนับสนุนให้ครูใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ผู้บริหารสถานศึกษาควรอำนวยความสะดวกด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พัฒนาครูให้มีความรู้เท่าทันเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

4. บทบาทด้านการส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับแตกต่างระหว่างบุคคล และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมครูให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้

5. บทบาทด้านการส่งเสริมให้ครูผู้สอนเข้ารับการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานและการวิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมครูให้เข้ารับการอบรมพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ทันสมัย สัมมนาแลกเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับเพื่อนร่วมวิชาชีพ รวมถึงการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์ (2564) ได้สรุปบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการบริหารจัดการชั้นเรียนในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า การส่งเสริมสถานศึกษาให้เกิดบรรยากาศและสภาพการจัดการเรียนการสอนของครู ช่วยให้ครูสามารถบริหารจัดการชั้นเรียนที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสามารถนำมาสรุปเป็นบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้ดังนี้

1. บทบาทด้านการเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยี

ดิจิทัลเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการบริหารงานของสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านการบริหารงานวิชาการ งานจัดการเรียนการสอน การบริหารงานบุคคล งานอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ซึ่งงานของสถานศึกษาในทุกด้าน จะต้องมีการจัดการฐานข้อมูลของสถานศึกษาเพื่อการตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อสร้างระบบฐานข้อมูลในการบริหารและการจัดการความรู้ในงานด้านต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาและการบริหารจัดการชั้นเรียน ประกอบด้วย การใช้ระบบอินเทอร์เน็ต อุปกรณ์พกพาต่างๆ เช่น โทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน แท็บเล็ต รวมถึงสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook Line หรือ Instagram

2. บทบาทด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน

ผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 จะต้องจัดให้สถานศึกษาพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้สาระวิชาหลัก (Core subjects) และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยผู้บริหารต้องช่วยในการกำกับดูแลด้านการบูรณาการการเรียนการสอนต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ และการประเมินผล ได้แก่ การให้คำแนะนำแนวคิดใหม่ๆ สำหรับครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแนวใหม่ เช่น การสอนโดยใช้ห้องเรียนกลับด้าน ห้องเรียนอัจฉริยะ ห้องเรียนเสมือน การนำแอปพลิเคชันมาใช้ในการบริหารจัดการชั้นเรียน ควรส่งเสริมให้ครูได้กำหนดจุดมุ่งหมายและร่วมมือกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีอาชีพ

3. บทบาทด้านการพัฒนาครู

บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาครูผู้สอน โดยพัฒนาครูให้มีความสามารถและมีความรู้ทัน เทคโนโลยีใหม่ ส่งเสริมครูเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาตนเองที่จัดโดยหน่วยงานภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงและเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ ทักษะ หรือความชำนาญ จนมีความรู้และทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงานในหน้าที่ มีโครงการในการในการศึกษาดูงานกับเครือข่ายต่างๆ เพื่อพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง จัดสรรงบประมาณให้ครูไปศึกษาดูงาน เพื่อเพิ่มทักษะทางวิชาชีพซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของครู ทั้งนี้ในการศึกษาดูงานควรมีการประเมินและนำผลการประเมินมาปรับปรุงในการศึกษาดูงานครั้งต่อไป

นอกจากนี้ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาครูผู้สอนด้านกรณีศึกษาภายใน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการ รับผิดชอบโครงการกรณีศึกษาภายใน ให้คำปรึกษาในการจัดการเรียนรู้ มีแผนงานโครงการกรณีศึกษาภายในอย่างชัดเจน ควรนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร นำผลการประเมินมาปรับปรุงในการนิเทศภายในครั้งต่อไป

ในด้านการวิจัยผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูได้ทำวิจัยในชั้นเรียน ประชุมชี้แจงเกี่ยวกับความสำคัญและขั้นตอนในการทำวิจัยในชั้นเรียน จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน และส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน

4. บทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากร

ทรัพยากรทางการศึกษาที่สำคัญในยุคนี้ คือ เทคโนโลยีสารสนเทศกับการสร้างเครือข่ายทางการศึกษา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเชื่อมต่อกันระหว่าง หน่วยงานทางการศึกษา องค์กรเอกชน แหล่งความรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงพรมแดนความรู้ ทันความเปลี่ยนแปลง เช่น ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการใ้ระบบคอมพิวเตอร์และการสื่อสารทางไกลเชื่อมโยงข้อมูลห้องสมุดกับผู้เรียน ทำให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงข้อมูลได้จากหลากหลายแหล่งข้อมูล ส่งเสริมให้จัดทำเว็บไซต์รวมเนื้อหาวิชาหลัก เช่น วิชาภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ฯลฯ ซึ่งเป็นสื่อการสอนในรูปแบบใหม่ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถศึกษาทบทวนบทเรียนด้วยตนเองได้ การส่งเสริมให้ใช้แอปพลิเคชันในการ

บริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อให้การจัดการชั้นเรียนดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเรียนการสอนของครู ได้แก่ การจัดระบบฐานข้อมูลของโรงเรียนในระดับต่าง ๆ การติดตั้ง WI-FI หรือจัดทำระบบเครือข่ายไร้สาย ที่มีประสิทธิภาพให้ใช้ได้อย่างทั่วถึง ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนใช้เครื่องมือทางดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ

5. บทบาทด้านการสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้

ผู้บริหารทางการศึกษาคควรจัดสภาพแวดล้อมอยู่บนพื้นฐานที่ยึดการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และสร้างความสัมพันธ์ดีในชุมชน สร้างสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และออกแบบสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มโอกาสการพัฒนาทักษะการคิด ทักษะชีวิต และทักษะทาง อาชีพ พร้อมทั้งเตรียมผู้เรียนสำหรับการทำงานต่อไปในอนาคต

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีหลายบทบาทที่จะต้องปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับทุกบทบาท ไม่ว่าจะเป็นบทบาทด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้ บทบาทด้านการเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยี บทบาทด้านการส่งเสริมและพัฒนาสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ บทบาทด้านการพัฒนาครูซึ่งทุกบทบาทมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารในการส่งเสริมครูให้สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ประสบความสำเร็จ จากการศึกษานโยบายและงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จากแนวคิดและงานวิจัยของ เข้มทอง ศิริแสงเลิศ (2555), ประยงค์ เนาวบุตร (2555), สุภาพร ศรีสุระ (2557), สุรพร แก้วโพธิ์ (2561), ประเวศ เวชชะ (2561), ทิศนา แคมมณี (2564), ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์ (2564) สามารถสรุปประเด็นที่น่าสนใจเป็นตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 2.1

การสังเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง							รวม	ประเด็นที่ผู้วิจัยเลือกมาศึกษา
	เต็มทอง ศรีแสงเลิศ (2555)	ประยงค์ นวาทบุตร (2555)	สุภาพร ศรีสุระ (2557)	สุรพร แก้วโพธิ์ (2561)	ประเวศ เวชชะ (2561)	จิตนา เขมมณี (2564)	ทวิศักดิ์ จินดานุรักษ์ (2564)		
1. ด้านการกำหนดนโยบายและแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	✓		✓	✓	✓			4	✓
2. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู	✓		✓	✓	✓	✓	✓	6	✓
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน			✓			✓		2	
4. ด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้	✓	✓			✓	✓	✓	5	✓
5. ด้านการเป็นผู้นำเทคโนโลยี							✓	1	
6. ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมและความสัมพันธ์ชุมชน							✓	1	
7. ด้านการนิเทศภายใน	✓	✓	✓	✓	✓		✓	6	✓
8. ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้	✓		✓	✓				3	

จากตารางที่ 2.1 ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยจากนักวิชาการ 7 คน พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีจำนวน 8 ด้าน เมื่อพิจารณาจากความถี่ของแนวคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยได้เลือกประเด็นเพื่อนำมาศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยพิจารณาจากความถี่เกินกึ่งหนึ่งจึงเลือกประเด็นที่มีความถี่ตั้งแต่ 4 ขึ้นไป

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำกรอบแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งผู้วิจัยสังเคราะห์ได้ประเด็นสำคัญมา 4 ด้าน ดังนี้

1. บทบาทด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
2. บทบาทด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
3. บทบาทด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้
4. บทบาทด้านการนิเทศการสอน

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการ ประกอบด้วย บทบาทด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก บทบาทด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู บทบาทด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ และบทบาทด้านการนิเทศภายใน โดยมีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบที่จะนำไปสู่การสังเคราะห์ เพื่อกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้แต่ละองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. บทบาทด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

มีนักวิชาการกล่าวถึง บทบาทในด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ดังนี้ เข็มทอง ศิริแสงเลิศ (2555) กล่าวว่า ผู้บริหารมีบทบาทในการจัดระบบการจัดการเรียนรู้โดยกำหนดนโยบาย เป้าหมายและวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับ สุรพร แก้วโพธิ์ (2561) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารต้องวางแผนเพื่อกำหนดนโยบายการบริหารงานวิชาการ และกำหนดวิธีดำเนินงาน ทั้งด้านหลักสูตร และการจัดเรียนการสอน รวมถึงด้านสภาพแวดล้อม สอดคล้องกับ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2562) ได้กำหนดบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทในการส่งเสริมให้ครูออกแบบการเรียนรู้และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้แบบเชิงรุก มุ่งเน้นกระบวนการคิดขั้นสูงเช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำกิจกรรมร่วมกันในชั้นเรียน การคิดสร้างสรรค์ผ่านสถานการณ์ การทำงานที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง จัดให้มีรายวิชาและกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัด และ ประเวศ เวชชะ (2561) กล่าวว่า ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ ถ่ายทอดและชี้แจงวิสัยทัศน์ในการจัดการเรียนรู้ให้ครูทำความเข้าใจโดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้

จึงสรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการบริหารวิชาการที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยกำหนดให้เป็นนโยบายต่อเนื่อง มีการจัดทำแผนงานโครงการ และมีแผนขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน ผู้บริหารสื่อสารนโยบาย

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้ครูเข้าใจและทำข้อตกลงในการปฏิบัติงาน มีการกำหนดและส่งเสริมให้มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรของสถานศึกษาโดยเน้นให้มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2. บทบาทด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

มีนักวิชาการกล่าวถึงบทบาทในด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ไว้ดังนี้ สุภาพร ศรีสุระ (2557) กล่าวว่า ผู้บริหารมีบทบาทในการปรับเปลี่ยนทัศนคติและการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครูด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การประชุม การอบรมสัมมนา การศึกษาดูงานเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ รัตนา ดวงแก้ว (2564) ที่อธิบายเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูไว้ว่า ใน การส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาครู โดยให้มีการพัฒนาวิชาชีพครูที่สอดคล้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนเพราะผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับโอกาสที่ครูได้รับการพัฒนาวิชาชีพอย่างยั่งยืน ระบบพี่เลี้ยงเพื่อช่วยพัฒนาครูที่ยังไม่มีประสบการณ์ในการสอน การกระตุ้นครูให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนครูอย่างเป็นรูปธรรมในด้านการพัฒนาคุณภาพการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้บรรลุมาตรฐานหรือตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และทวิศักดิ์ จินดานุรักษ์ (2564) กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องส่งเสริมครูเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาตนเองที่จัดโดยหน่วยงานภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงและเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ ทักษะ หรือความชำนาญ จนมีความรู้ และทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงานในหน้าที่

จึงสรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูให้สามารถจัดการการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีอาชีพ โดยกำหนดให้ครูออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นกระบวนการคิดขั้นสูง โดยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ส่งเสริมครูให้ใช้เทคนิควิธีการสอนแบบเชิงรุก ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดบรรยากาศชั้นเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การวัดประเมินผลที่หลากหลายและยืดหยุ่นเอื้อต่อการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนตามความถนัด ส่งเสริมครูให้เข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาด้านเทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อนำเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาปรับใช้ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

3. บทบาทด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้

มีนักวิชาการกล่าวถึงบทบาทในด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ไว้ดังนี้ ประยงค์ เนาวบุตร (2555) กล่าวว่า การสนับสนุนการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้เป็นบทบาทและความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา เพราะสื่อและเทคโนโลยีจะช่วยให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประเวศ เวชชะ (2561) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องส่งเสริมการใช้และการพัฒนาสื่อเพื่อการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับรายงานวิจัยของ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2562) กล่าวถึง ความพร้อมของระบบสนับสนุนการเรียนการสอน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ ระบบอินเทอร์เน็ต โรงเรียนที่มีระบบสนับสนุนการเรียนการสอนที่ดีและมีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี ที่เอื้อต่อการเรียนการสอน จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และทวิศศักดิ์ จินดานุรักษ์ (2564) กล่าวว่า การสร้างสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การออกแบบสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มโอกาสการพัฒนาทักษะการคิด ทักษะชีวิต และทักษะทางอาชีพ ย่อมมีส่วนช่วยในการเตรียมพร้อมผู้เรียนให้เหมาะสมสำหรับการทำงานต่อไปในอนาคต

จึงสรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการเป็นผู้สนับสนุนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารในการสนับสนุนงบประมาณในการจัดหา วัสดุ อุปกรณ์ ต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ส่งเสริมการใช้และการพัฒนาสื่อเพื่อการจัดการเรียนรู้ จัดหาและจัดระบบบริการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมถึงการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสนับสนุนด้านอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การบริการด้านเทคโนโลยี เครือข่ายมือถือ ระบบอินเทอร์เน็ตที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงรุก มีพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีแหล่งเรียนรู้และแหล่งสืบค้นที่หลากหลาย ทันสมัยและเอื้อต่อการเรียนรู้เชิงรุก สามารถตอบสนองความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง

4. บทบาทด้านการนิเทศการสอน

มีนักวิชาการกล่าวถึงบทบาทในด้านการนิเทศการสอน ไว้ดังนี้ เข็มทอง ศิริแสงเลิศ (2555) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทการเป็นผู้นิเทศการจัดการเรียนการสอนโดยการดำเนินการต่าง ๆ ดังนี้ 1) ดำเนินการนิเทศและสร้างความตระหนักให้แก่ครูเพื่อปรับเปลี่ยนบทบาทผู้สอนมาเป็นผู้วางแผนการเรียนรู้ ผู้อำนวยการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และผู้จัดการเรียนรู้ 2) วางแผนการนิเทศร่วมกับผู้สอน และ 3) จัดให้มีกิจกรรมนิเทศเพื่อพัฒนาผู้สอนตามความต้องการและความสมัครใจ สอดคล้องกับ เก็จกนก เอื้อวงศ์ (2564) ที่กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ในการช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำครูเพื่อให้ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน ผู้บริหารต้องมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการการนิเทศให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) ผู้บริหารต้องถือว่างานนิเทศการศึกษาเป็นหน้าที่ของตนซึ่งอาจจะดำเนินการเองหรือมอบหมายผู้อื่นให้ทำหน้าที่ได้ 2) ผู้บริหารต้องร่วมวางแผนการนิเทศการศึกษาร่วมกับผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ 3) ผู้บริหารเป็นผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินการนิเทศการศึกษา โดยให้บริการทั้งในด้านวัสดุอุปกรณ์และในการอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ และ 4) ผู้บริหารสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านการนิเทศ สอดคล้องกับ ทวิศศักดิ์ จินดานุรักษ์ (2564) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญด้านการนิเทศการสอน

โดยแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบโครงการ ให้คำปรึกษาในการจัดการเรียนรู้ มีแผนงานโครงการนิเทศอย่างชัดเจน ควรนิเทศการสอนแบบกัลยาณมิตร และนำผลการประเมินมาปรับปรุงในการนิเทศการสอนครั้งต่อไป

จึงสรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการนิเทศการสอน หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารในการบริหารจัดการด้านการนิเทศภายใน โดยผู้บริหารจะต้องร่วมวางแผนการนิเทศ การศึกษาร่วมกับผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ และทำความเข้าใจร่วมกับครูเพื่อให้ทราบจุดมุ่งหมาย การนิเทศการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการนิเทศการสอนที่ชัดเจน มีการจัดทำปฏิทินการนิเทศการสอน สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และอำนวยความสะดวกที่นำมาใช้ในการดำเนินการนิเทศการสอน สร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านการนิเทศ ให้คำปรึกษา คำแนะนำครูเชิงสร้างสรรค์ นิเทศอย่างเป็นกัลยาณมิตร จัดให้มีการนิเทศอย่างต่อเนื่องเพื่อนำผลการนิเทศไปพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. บริบทการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

3.1 ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ตั้งอยู่เลขที่ 298 หมู่ 9 ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลกุดลาด อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี มีการแบ่งส่วนราชการภายในเป็น 9 กลุ่ม และ 1 หน่วย มีพื้นที่ครอบคลุมเขตการปกครอง 2 จังหวัด คือ จังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดอำนาจเจริญ

3.2 วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

วิสัยทัศน์ (Vision)

เป็นองค์กรชั้นนำ ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมทางการศึกษา ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสุข มีสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

พันธกิจ (Mission)

1. ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดีที่มีความสุข
2. พัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
3. พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
4. สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

5. ส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพด้วยนวัตกรรมทางการศึกษา

6. ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาการบริหารการจัดการศึกษาด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัลและหลักธรรมาภิบาล

เป้าประสงค์ (Goal)

1. ผู้เรียนมีความรักในสถาบันหลักของชาติ และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นพลเมืองดีของชาติ มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์

2. ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี กีฬา ภาษาและอื่น ๆ ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

3. ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดริเริ่มและสร้างสรรค์นวัตกรรม มีความรู้ มีทักษะ มีสมรรถนะตามหลักสูตรและคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

4. ผู้เรียนกลุ่มผู้พิการ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และมีคุณภาพเต็มตามศักยภาพ

5. ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษายุคใหม่ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้และจรรยาบรรณ ตามมาตรฐานวิชาชีพ มาตรฐานตำแหน่ง และมาตรฐานวิทยฐานะ

6. สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญและสถานศึกษาในสังกัดมีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลโดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม

3.3 จุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญได้กำหนดหลักการทำงานและนโยบาย เพื่อขับเคลื่อนนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้นโยบายและจุดเน้นคือ "จับมือไว้แล้วไปด้วยกัน" บูรณาการเครือข่ายความร่วมมือ "ONE TEAM SPMURAC TEAM WORK MODEL" ดังนี้

T = Trust - สร้างความเชื่อมั่น ไว้วางใจ ให้สังคม

Target - เป้าหมายเดียวกัน คือ เรียนดีมีความสุข

Technology - การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการและการเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา

E = Environment - สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้

Evaluation - การประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนา

A= Academic - ความเป็นเลิศด้านวิชาการ ความสามารถพิเศษและ

Soft Power Attitude - ทศนคติที่ดี มีเหตุผล

M = Moral - เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล

Medias - การใช้สื่อ แพลตฟอร์มการเรียนรู้

W = Wisdom - ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

World Class - การจัดการศึกษามีคุณภาพ มาตรฐานสู่สากล

O = Organization - การขับเคลื่อนองค์กรด้วยนวัตกรรม

Occupation - ส่งเสริมทักษะอาชีพ

R = Research - การใช้วิจัยเป็นฐานการพัฒนา

Report - การรายงานผล เผยแพร่ประชาสัมพันธ์

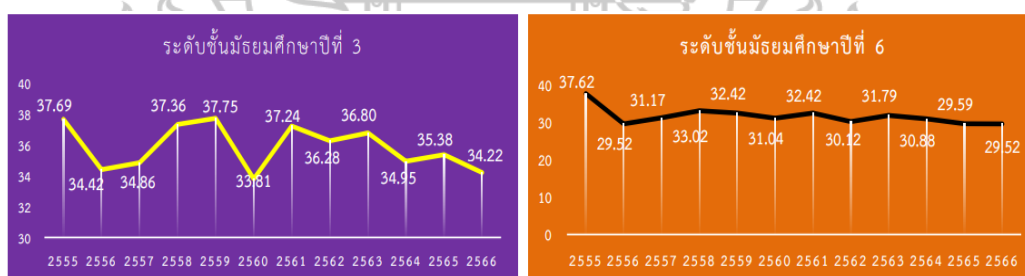
K = (KM : Knowledge Management) - การจัดการความรู้เพื่อการเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ผ่านกระบวนการ PLC สู่การพัฒนาตนเอง และองค์กร

3.4 ข้อมูลผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O - NET)

ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 และ ระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2555- 2566 ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.3

ผลคะแนนเฉลี่ยการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O - NET) ระหว่างปีการศึกษา 2555 - 2566

หมายเหตุ. จาก ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาปีการศึกษา 2567 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ, 2567. http://secubac.go.th/?page_id=153

จากภาพที่ 2.3 ผลคะแนนเฉลี่ยการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O - NET) ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ย 34.22 ลดลงจากปีการศึกษา 2565 จำนวน 1.16 คะแนน และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ย 29.52 ลดลงจากปีการศึกษา 2565

จำนวน 0.08 คะแนน โดยระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยลดลงอย่างต่อเนื่องระหว่างปีการศึกษา 2564 – 2566

3.5 ข้อมูลผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 81 โรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา 180 คน ข้าราชการครู 3,427 คน และนักเรียน 72,411 คน

ตารางที่ 2.2

จำนวนประชากรจำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ขนาดสถานศึกษา	จำนวนสถานศึกษา	จำนวนผู้บริหารสถานศึกษา	จำนวนครู	จำนวนนักเรียน
ขนาดเล็ก	44	3	37	379
ขนาดกลาง	42	80	776	40,316
ขนาดใหญ่	21	48	935	19,044
ขนาดใหญ่พิเศษ	14	49	1,679	12,672
รวม	81	180	3,427	72,411

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิริภิญญา ฉายแสง (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทในการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและขนาดสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า (1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และ (3) ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เบญจพร สุคนธร (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ 2) เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียน และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานครเขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการนิเทศการสอน ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน และด้านการพัฒนา ครูและบุคลากรทางการศึกษา 2) ครูที่มีวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนครูที่สังกัดในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครูที่สังกัดในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ด้านการวางแผนการเรียนการสอน และด้านการนิเทศการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปิยาภรณ์ พูลชัย (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี และ 2) เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์การศึกษารolesของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน

ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบันโดยภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุจิตตรา มุลอินทร์ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู 2) คุณลักษณะของผู้บริหาร และ 3) คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา จำนวน 264 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์และความสามารถทางการบริหารด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรับผิดชอบ การอุทิศตนและเป็นตัวอย่างที่ดีในการทำงาน และด้านการสนับสนุนของผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) คุณลักษณะของผู้บริหารส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการและด้านการสนับสนุนของผู้บริหารสามารถร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 42.00

อาทิตยา จันมะโน (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และ 2) เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์ทำงาน ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของครูต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำแนกตามเพศและวุฒิการศึกษาสูงสุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการจำแนกตามอายุและประสบการณ์ทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชยพล พานิชเลิศ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ต่อการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหาร

สถานศึกษาต่อการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียน เกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 จำแนกตาม ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียน 3) ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการ ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 123 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 คน คือ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา จำนวน 3 คน ศึกษาพิเศษ จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร สถานศึกษาบทบาทในการส่งเสริมการจัดการศึกษาผู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 จำแนกตามประสิทธิภาพในการบริหาร โรงเรียน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ข้อเสนอแนะสำหรับบทบาทของ ผู้บริหารสถานศึกษาต่อการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านการ เรียนรู้และนวัตกรรมควรส่งเสริมให้ครูหาความรู้และสร้างนวัตกรรมเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน ด้าน สารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ควรส่งเสริมให้จัดการเรียนการสอนแบบคู่ขนาน

ยวดี นามนิล (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารต่อการบริหารงานบุคลากร ยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารในการ บริหารงานบุคลากรยุคดิจิทัลของสถานศึกษา ในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 จำนวน 14 โรงเรียน มีกลุ่มตัวอย่าง 197 คน ผลวิจัยพบว่า ครูมีความคิดเห็น เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการบริหารงานบุคลากรยุคดิจิทัลของสถานศึกษา ในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานนทบุรีเขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านกลยุทธ์การรักษาระดับและพัฒนาบุคลากร ด้านการประเมินผลการ ปฏิบัติงานของ บุคลากร ด้านการวางแผนงานบุคลากร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสรรหา บุคลากร ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีประสิทธิภาพการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ บทบาทของผู้บริหารในการบริหารงานบุคลากรยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

สุรพงศ์ อิงโพธิ์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา และ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อบทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษาในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนในสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนและประสบการณ์ในการทำงาน จำนวน 298 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความคิดเห็นของครูต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ซึ่งจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

สุรีพร แก้วโพธิ์ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครนายก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครนายก 2) แนวทางในการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครนายก ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครนายก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีทั้งหมด 3 แนวทาง ได้แก่ (1) ด้านบทบาทในการวางแผนการเรียนการสอนควรมีการจัดทำแผนงานในการจัดท้าวิสต์ สื่อ อุปกรณ์เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม (2) ด้านบทบาทในการนิเทศภายใน กำกับ ติดตามผลการเรียนการสอน ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศการเรียนการสอนอย่างชัดเจน มีการจัดทำคู่มือการนิเทศอย่างเป็นระบบ และดำเนินการตามแผนการนิเทศอย่างต่อเนื่อง (3) ด้านบทบาทในการประเมินผลการเรียนการสอน ควรมีการกำหนดโครงสร้างหน้าที่ ความรับผิดชอบที่ชัดเจนในการประเมิน จัดทำคู่มือในการประเมินผลการเรียนการสอน และมีเครื่องมือวัดที่หลากหลาย

เพ็ญจันทร์ โรจนรัตนภรณ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน การส่งเสริมการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการส่งเสริมพัฒนาสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสมุทรสาครจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อารมณ จินดาพันธ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาโดยตำแหน่ง และผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้รักษาราชการแทน ผลการวิจัยพบว่า

- 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการปฏิบัติตน รองลงมาคือ ด้านการปฏิบัติงาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ
- 2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาจำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05
- 3) ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษาจำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารงาน โดยรวมและ รายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากการศึกษาเอกสารทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์กรอบแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จากแนวคิดและงานวิจัยของ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์ประเด็นสำคัญมา 4 ด้าน ดังนี้ 1) บทบาทด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) บทบาทด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู 3) บทบาทด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ 4) บทบาทด้านการนิเทศการสอน โดยนำเสนอสาระสำคัญและกรอบแนวคิดการวิจัยไว้ในบทที่ 1

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการพัฒนาเครื่องมือการวิจัย
3. การรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ปีการศึกษา 2567 รวมจำนวนทั้งสิ้น 180 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ปีการศึกษา 2567 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970, p. 608) ได้จำนวน 123 คน จากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดสถานศึกษา จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลาก ดังรายละเอียดในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1

จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของสถานศึกษา	จำนวน สถานศึกษา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ขนาดเล็กและกลาง	46	83	56
ขนาดใหญ่	21	48	33
ขนาดใหญ่พิเศษ	14	49	34
รวม	81	180	123

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้
 ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา และขนาดสถานศึกษา
 ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในสถานศึกษา โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (สฤกษ์ดีพงษ์ ลิ้มปิยะเชื้อย, 2563) ได้แก่

- ระดับ 5 หมายถึง มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับมาก
- ระดับ 3 หมายถึง มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับน้อยที่สุด

2.2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสารแนวความคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ตามที่กำหนดในกรอบและแนวความคิดวิธีการสร้างแบบสอบถามในการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี
อำนาจเจริญ

2.2.2 เสนอแบบสอบถามฉบับร่างต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาชั้นคว่ำอิสระ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ จากนั้นผู้วิจัยนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง

2.2.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอให้ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน (ภาคผนวก ค) พิจารณาเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและภาษา (content validity) โดยการหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามตัวแปร ค่าดัชนีความ สอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 จากนั้นนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องและเหมาะสมของ เนื้อหาและภาษา

2.2.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Co - efficient) ตามวิธีของครอนบาค (นิตยา ภัทสรศิริ, 2563) โดยได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ .96

2.2.5 นำแบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุงอีกครั้งตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา การศึกษาค้นคว้าอิสระก่อนจะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง

2.2.6 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ (ภาคผนวก ข) ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการ ตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยบันทึกเสนอให้สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ออกหนังสือ ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญและผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ผู้บริหารเป็นกลุ่ม ตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

3.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ด้วยตนเองพร้อมกำหนดเวลาในการติดตามแบบสอบถาม

3.3 ติดตามและรวบรวมจำนวนแบบสอบถาม พร้อมทั้งขยายเวลาในการตอบแบบสอบถาม ในกรณีนี้ที่ผู้ตอบแบบสอบถามยังไม่ครบตามจำนวน และได้รับผลการตอบแบบสอบถามมาทั้งหมด 115 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92

3.4 ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืน ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำไปสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เป็นรายข้อและรายด้าน แล้วนำคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาแปลผลตามเกณฑ์ ดังนี้ (สุภมาส อังคุโชติ, 2563)

4.51 - 5.00 หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในระดับน้อยที่สุด

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยใช้ทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา เมื่อพบความแตกต่างจะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ผู้วิจัยดำเนินการ
วิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏผล ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัด
การเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประสพการณ์ในการ
บริหารสถานศึกษา และขนาดของสถานศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
(n=115)		
1. ประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา		
ไม่เกิน 5 ปี	46	40.00
6 - 10 ปี	44	38.26
10 ปีขึ้นไป	25	21.74
รวม	115	100.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
2. ขนาดสถานศึกษา		
เล็กและกลาง	53	46.09
ใหญ่	28	24.35
ใหญ่พิเศษ	34	29.56
รวม	115	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์อยู่ในช่วงไม่เกิน 5 ปี มากที่สุดจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็กและกลางมากที่สุดจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 46.09

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

ผลการวิเคราะห์ระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ สรุปเป็นประเด็นศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู 3) ด้านการเป็นผู้สนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ และ 4) ด้านการนิเทศการสอน ผลการเก็บข้อมูลรายชื่อในแต่ละด้าน วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ปรากฏดังตารางที่ 4.2 - 4.6

ตารางที่ 4.2

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญโดยภาพรวม

ที่	รายการ	ระดับการส่งเสริม		แปลผล
		M	SD	
1	ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.57	0.42	มากที่สุด
2	ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู	4.62	0.43	มากที่สุด
3	ด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้	4.51	0.47	มากที่สุด
4	ด้านการนิเทศการสอน	4.65	0.45	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.59	0.39	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.2 ระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.59$, $SD = 0.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการนิเทศการสอน ($M = 4.65$, $SD = 0.45$) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ($M = 4.62$, $SD = 0.43$) ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($M = 4.57$, $SD = 0.42$) และด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ ($M = 4.51$, $SD = 0.47$)

ตารางที่ 4.3

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ที่	รายการ	ระดับการส่งเสริม		แปลผล
		M	SD	
1	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการบริหารวิชาการที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.64	0.53	มากที่สุด
2	ผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายส่งเสริมให้ครูมีการให้มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง	4.57	0.53	มากที่สุด
3	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำแผนงานโครงการที่มุ่งเน้นและสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.57	0.56	มากที่สุด
4	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำแผนขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน	4.49	0.57	มาก
5	ผู้บริหารสื่อสารนโยบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้ครูเข้าใจและทำข้อตกลงในการปฏิบัติงาน	4.62	0.52	มากที่สุด
6	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดและส่งเสริมให้มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรของสถานศึกษาโดยเน้นให้มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.55	0.55	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.57	0.54	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.3 ระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.57$, $SD = 0.54$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการบริหารวิชาการที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($M = 4.64$, $SD = 0.53$) รองลงมา คือ ผู้บริหารสื่อสารนโยบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้ครูเข้าใจและทำข้อตกลงในการปฏิบัติงาน ($M = 4.62$, $SD = 0.52$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำแผนขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน ($M = 4.49$, $SD = 0.57$)

ตารางที่ 4.4

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ด้าน การส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

ที่	รายการ	ระดับการส่งเสริม		แปลผล
		M	SD	
1	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูได้รับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	4.54	0.62	มากที่สุด
2	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์หลักสูตรและจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุกซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐาน และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้	4.42	0.63	มาก
3	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดให้ครูออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.66	0.60	มากที่สุด
4	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดให้ครูออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นกระบวนการคิดขั้นสูงสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและความถนัดของผู้เรียน	4.56	0.59	มากที่สุด
5	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้รูปแบบและเทคนิคการสอนแบบเชิงรุก ได้แก่ การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด การเรียนรู้แบบใช้เกม การเรียนรู้แบบร่วมมือการเรียนรู้แบบแผนผังความคิด การเรียนรู้แบบทบทวนโดยผู้เรียน	4.65	0.54	มากที่สุด
6	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.81	0.43	มากที่สุด
7	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดสภาพบรรยากาศชั้นเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.76	0.48	มากที่สุด
8	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมครูวัดประเมินผลผู้เรียนที่หลากหลาย และยืดหยุ่นเอื้อต่อการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนตามความถนัด	4.63	0.52	มากที่สุด
9	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมครูให้เข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาด้านเทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.62	0.60	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.62	0.56	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.4 ระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($M = 4.62, SD = 0.56$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ($M = 4.81, SD = 0.43$) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดสภาพบรรยากาศชั้นเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($M = 4.76, SD = 0.48$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์หลักสูตรและจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุกซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐาน และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ ($M = 4.42, SD = 0.63$)

ตารางที่ 4.5

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขอระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้

ที่	รายการ	ระดับการส่งเสริม		แปลผล
		M	SD	
1	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุม สัมภาษณ์ความต้องการ ใช้งบประมาณในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.27	0.72	มาก
2	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสรรงบประมาณเพื่ออำนวยความสะดวก ของครูได้ตรงกับความต้องการ	4.30	0.60	มาก
3	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการใช้และการพัฒนาสื่อ เพื่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู	4.65	0.57	มากที่สุด
4	ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวกด้านอุปกรณ์ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.53	0.62	มากที่สุด
5	ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวกด้านเทคโนโลยี สารสนเทศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.51	0.62	มากที่สุด
6	ผู้บริหารสถานศึกษาประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงาน ภาคเอกชน และชุมชนในการสนับสนุนด้านอุปกรณ์ การบริการด้านเทคโนโลยีเครือข่ายมือถือ และระบบ อินเทอร์เน็ตเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู	4.40	0.61	มาก

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ที่	รายการ	ระดับการส่งเสริม		แปลผล
		M	SD	
7	ผู้บริหารสถานศึกษานับสนุนการจัดบรรยากาศของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีความเป็นกัลยาณมิตร	4.74	0.54	มากที่สุด
8	ผู้บริหารสถานศึกษานับสนุนการจัดให้มีพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักเรียนด้วยกัน ระหว่างครูกับครูด้วยกัน และระหว่างครูกับนักเรียน	4.63	0.56	มากที่สุด
9	ผู้บริหารสถานศึกษานับสนุนการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ และแหล่งสืบค้นที่หลากหลายทันสมัยและเอื้อต่อการเรียนรู้เชิงรุก	4.56	0.61	มากที่สุด
10	ผู้บริหารสถานศึกษานับสนุนการจัดแหล่งเรียนรู้ และแหล่งสืบค้นที่ตอบสนองความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง	4.52	0.59	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.51	0.61	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 ระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.51, SD = 0.61$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3 ข้อ คือ ผู้บริหารสถานศึกษานับสนุนการจัดบรรยากาศของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีความเป็นกัลยาณมิตร ($M = 4.74, SD = 0.54$) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการใช้และการพัฒนาสื่อเพื่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ($M = 4.65, SD = 0.57$) และ ผู้บริหารสถานศึกษานับสนุนการจัดให้มีพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักเรียนด้วยกัน ระหว่างครูกับครูด้วยกัน และระหว่างครูกับนักเรียน ($M = 4.63, SD = 0.56$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสรรงบประมาณเพื่ออำนวยความสะดวกของครูได้ตรงกับความต้องการ ($M = 4.30, SD = 0.60$) ผู้บริหารสถานศึกษาประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานภาคเอกชน และชุมชน ในการสนับสนุนด้านอุปกรณ์ การบริการด้านเทคโนโลยีเครือข่ายมือถือ และระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูต้องการ ($M = 4.40, SD = 0.61$) และผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุมสำรวจความต้องการการใช้งบประมาณในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($M = 4.27, SD = 0.72$)

ตารางที่ 4.6

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญด้านการนิเทศการสอน

ที่	รายการ	ระดับการส่งเสริม		แปลผล
		<i>M</i>	<i>SD</i>	
1	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุมชี้แจง วางแผนการนิเทศการ	4.46	0.61	มาก
2	สอน และทำความเข้าใจการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับผู้ นิเทศและผู้รับการนิเทศอย่างสม่ำเสมอผู้บริหารสถานศึกษามี การกำหนดผู้รับผิดชอบในการนิเทศการสอนที่ชัดเจน	4.65	0.54	มากที่สุด
3	ผู้บริหารสถานศึกษาการจัดทำปฏิทินการนิเทศการสอน ที่ชัดเจน	4.61	0.63	มากที่สุด
4	ผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินงานด้านการนิเทศการสอน ตามปฏิทินงานที่วางไว้	4.54	0.62	มากที่สุด
5	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการดำเนินการนิเทศการสอน ทั้งในด้านวัสดุอุปกรณ์และอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ	4.58	0.62	มากที่สุด
6	ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างขวัญกำลังใจ ในการนิเทศการสอน อย่างเป็นกัลยาณมิตร โดยใช้กระบวนการชี้แนะเชิงสร้างสรรค์	4.76	0.57	มากที่สุด
7	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศการสอนอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง	4.83	0.47	มากที่สุด
8	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูนำผลการนิเทศการสอน ไปพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น	4.76	0.43	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.64	0.56	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.6 ระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ด้านการนิเทศการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.64, SD = 0.56$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศการสอนอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ($M = 4.83, SD = 0.47$) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างขวัญกำลังใจ ในการ

นิเทศการสอนอย่างเป็นกัลยาณมิตร โดยใช้กระบวนการชี้แนะเชิงสร้างสรรค์ ($M = 4.76, SD = 0.57$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุมชี้แจง วางแผนการนิเทศการสอน และทำความเข้าใจการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ ($M = 4.46, SD = 0.61$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตาม ประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา และขนาดสถานศึกษา วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) รายละเอียดดังตารางที่ 4.7 - 4.17

ตารางที่ 4.7

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา

ที่	รายการ	ไม่เกิน 5 ปี		6 - 10 ปี		10 ปีขึ้นไป	
		M	SD	M	SD	M	SD
1	ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.41	0.51	4.64	0.32	4.74	0.30
2	ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู	4.50	0.53	4.72	0.29	4.70	0.38
3	ด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้	4.35	0.48	4.58	0.44	4.67	0.42
4	ด้านการนิเทศการสอน	4.54	0.50	4.70	0.39	4.76	0.41
	รวมเฉลี่ย	4.45	0.46	4.67	0.30	4.71	0.33
	แปลผล	มาก		มากที่สุด		มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป ($M = 4.71$, $SD = 0.33$) รองลงมา คือ ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ 6 - 10 ปี ($M = 4.67$, $SD = 0.30$) และผู้บริหารที่มีประสบการณ์ไม่เกิน 5 ปี ($M = 4.45$, $SD = 0.46$)

ตารางที่ 4.8

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา

ที่	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1	ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ระหว่างกลุ่ม	2.096	2	1.048	6.278*	.003
		ภายในกลุ่ม	18.689	112	.167		
		รวม	20.785	114			
2	ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู	ระหว่างกลุ่ม	1.324	2	0662	3.671*	.029
		ภายในกลุ่ม	20.191	112	.180		
		รวม	21.514	114			
3	ด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	2.027	2	1.013	4.802*	.010
		ภายในกลุ่ม	23.636	112	.211		
		รวม	25.663	114			
4	ด้านการนิเทศการสอน	ระหว่างกลุ่ม	.956	2	.478	2.399	.095
		ภายในกลุ่ม	22.322	112	.199		
		รวม	23.278	114			
รวมเฉลี่ย		ระหว่างกลุ่ม	1.518	2	.759	5.213*	.007
		ภายในกลุ่ม	16.307	112	.146		
		รวม	17.825	114			

* $P < .05$

จากตารางที่ 4.8 การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวม

ผู้บริหารที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาต่างกัน มีบทบาทในด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการส่งเสริมและพัฒนากิจการการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู และด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการนิเทศการสอนไม่แตกต่างเมื่อผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่ามีความแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ จึงทำทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของ Scheffe รายละเอียดดังตารางที่ 4.9 - 4.12

ตารางที่ 4.9

เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา

ประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา	M	ไม่เกิน 5 ปี	6-10 ปี	10 ปีขึ้นไป
		4.44	4.66	4.71
ไม่เกิน 5 ปี	4.44		.212*	.264*
6 - 10 ปี	4.66			.051
10 ปีขึ้นไป	4.71			

*P < .05

จากตารางที่ 4.9 พบว่า บทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในภาพรวมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ไม่เกิน 5 ปี แตกต่างกับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ 6 - 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา 6-10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่เกิน 5 ปี

ตารางที่ 4.10

เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา	M	ไม่เกิน 5 ปี	6 - 10 ปี	10 ปีขึ้นไป
		4.41	4.64	4.74
ไม่เกิน 5 ปี	4.41		.230*	.326*
6-10 ปี	4.64			.096
10 ปีขึ้นไป	4.74			

*P < .05

จากตารางที่ 4.10 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่เกิน 5 ปี แตกต่างกับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ 6 - 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา 6 - 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่เกิน 5 ปี

ตารางที่ 4.11

เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

ประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา	M	ไม่เกิน 5 ปี	6 - 10 ปี	10 ปีขึ้นไป
		4.41	4.64	4.70
ไม่เกิน 5 ปี	4.50		.227*	.202
6-10 ปี	4.72			.024
10 ปีขึ้นไป	4.70			

*P < .05

จากตารางที่ 4.11 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่เกิน 5 ปี แตกต่างกับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ กับ 6 - 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา 6 - 10 ปี มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่เกิน 5 ปี

ตารางที่ 4.12

เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้

ประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา	M	ไม่เกิน 5 ปี	6 - 10 ปี	10 ปีขึ้นไป
		4.35	4.58	4.67
ไม่เกิน 5 ปี	4.35		.232	.317*
6-10 ปี	4.58			.085
10 ปีขึ้นไป	4.67			

*P < .05

จากตารางที่ 4.12 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่เกิน 5 ปี กับ 10 ปีขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา 10 ปีขึ้นไป มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้มากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่เกิน 5 ปี

ตารางที่ 4.13

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ที่	รายการ	ขนาดเล็ก และขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		ขนาดใหญ่พิเศษ	
		M	SD	M	SD	M	SD
1	ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผน ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.51	0.49	4.58	0.40	4.64	0.31
2	ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการ จัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู	4.54	0.48	4.61	0.48	4.75	0.25
3	ด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้	4.40	0.46	4.50	0.59	4.70	0.28
4	ด้านการนิเทศการสอน	4.61	0.43	4.50	0.60	4.81	0.22
	รวมเฉลี่ย	4.51	0.42	4.54	0.47	4.73	0.19
	แปลผล	มากที่สุด		มากที่สุด		มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ($M = 4.73, SD = 0.19$) สถานศึกษาขนาดใหญ่ ($M = 4.54, SD = 0.47$) และ สถานศึกษาขนาดเล็กและกลาง ($M = 4.51, SD = 0.42$)

ตารางที่ 4.14

แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ที่	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา	ความแปรปรวน	SS	df	M S	F	p
1	ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ระหว่างกลุ่ม	0.345	2	0.172	0.944	.392
		ภายในกลุ่ม	20.440	112	0.183		
		รวม	20.785	114			
2	ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู	ระหว่างกลุ่ม	0.896	2	0.448	2.433	.092
		ภายในกลุ่ม	20.619	112	0.184		
		รวม	21.514	114			
3	ด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	-1.995	2	0.998	4.721*	.011
		ภายในกลุ่ม	23.668	112	0.211		
		รวม	25.663	114			
4	ด้านการนิเทศการสอน	ระหว่างกลุ่ม	1.665	2	0.833	4.315*	.016
		ภายในกลุ่ม	21.613	112	0.193		
		รวม	23.278	114			
รวมเฉลี่ย		ระหว่างกลุ่ม	1.089	2	0.545	3.645*	.029
		ภายในกลุ่ม	16.735	112	0.149		
		รวม	17.825	114			

*P < .05

จากตารางที่ 4.14 การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ และ ด้านการนิเทศการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้

เชิงรุกของครูไม่แตกต่างกัน เมื่อผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ จึงทำทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของ Scheffe รายละเอียด ดังตารางที่ 4.15 - 4.17

ตารางที่ 4.15

เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ขนาดสถานศึกษา	M	ขนาดเล็กและ ขนาดกลาง		
		ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ	ขนาดใหญ่พิเศษ
		4.51	4.54	4.73
ขนาดเล็กและขนาดกลาง	4.51		.033	.222*
ขนาดใหญ่	4.54			.189
ขนาดใหญ่พิเศษ	4.73			

*P < .05

จากตารางที่ 4.15 พบว่า บทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษาในภาพรวมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง แตกต่างกับผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง

ตารางที่ 4.16

เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจำแนกตามขนาดสถานศึกษา ด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้

ขนาดสถานศึกษา	M	ขนาดเล็กและ ขนาดกลาง		
		ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ	
		4.40	4.50	4.70
ขนาดเล็กและขนาดกลาง	4.40		.100	.309*
ขนาดใหญ่	4.50			.209
ขนาดใหญ่พิเศษ	4.70			

*P < .05

จากตารางที่ 4.16 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กและกลางกับขนาดใหญ่พิเศษ มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษมีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้มากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง

ตารางที่ 4.17

เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจำแนกตามขนาดสถานศึกษา ด้านการนิเทศการสอน

ขนาดสถานศึกษา	M	ขนาดเล็กและ ขนาดกลาง		
		ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ	
		4.61	4.50	4.81
ขนาดเล็กและขนาดกลาง	4.61		.117	.201
ขนาดใหญ่	4.50			.319*
ขนาดใหญ่พิเศษ	4.81			

*P < .05

จากตารางที่ 4.17 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่ กับขนาดใหญ่พิเศษ มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการนิเทศการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านนิเทศการสอน มากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ผู้วิจัยได้สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

1.2 สมมติฐานการวิจัย

1.2.1 ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาต่างกัน มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ แตกต่างกันไป

1.2.2 ผู้บริหารที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ แตกต่างกันไป

1.3 วิธีดำเนินการวิจัย

1.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ปีการศึกษา 2567 รวมจำนวนทั้งสิ้น 180 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ปีการศึกษา 2567 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan (1970 p. 608)

ได้จำนวน 123 คน จากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดสถานศึกษา แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลาก

1.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา และขนาดสถานศึกษา ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้ออยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 และมีค่าความเที่ยง (Reliability) เท่ากับ .96

1.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ และผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัด เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 123 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามและติดตามแบบสอบถามด้วยตนเอง และได้รับผลการตอบแบบสอบถามกลับมาทั้งหมด 115 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92

1.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) การวิเคราะห์หาความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe'

1.4 สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ สรุปได้ดังนี้

1.4.1 บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านนิเทศการสอน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ ตามลำดับ

1) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ด้านการนิเทศการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศการสอนอย่างสม่ำเสมออย่างน้อย ภาคเรียน รองลงมา คือผู้บริหารสถานศึกษาสร้างขวัญกำลังใจ ในการนิเทศการสอนอย่างเป็นกัลยาณมิตร โดยใช้กระบวนการชี้แนะเชิงสร้างสรรค์ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จัดประชุมชี้แจง วางแผนการนิเทศการสอน และทำความเข้าใจการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ

2) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูการจิตสภภาพบรรยากาศชั้นเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์หลักสูตรและจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐาน และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้

3) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการบริหารวิชาการที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รองลงมา คือ ผู้บริหารสื่อสารนโยบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้ครูเข้าใจและทำข้อตกลงในการปฏิบัติงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำแผนขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน

4) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด 3 ข้อ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการจัดบรรยากาศของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีความเป็นกัลยาณมิตร รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการใช้และการพัฒนาสื่อเพื่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู และ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการจัดให้มีพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักเรียนด้วยกัน ระหว่างครูกับครูด้วยกัน และระหว่างครูกับนักเรียน ตามลำดับ ส่วนข้อที่อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสรร

งบประมาณเพื่ออำนวยความสะดวกของครูได้ตรงกับความต้องการ ผู้บริหารสถานศึกษาประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานภาคเอกชน และชุมชน ในการสนับสนุนด้านอุปกรณ์ การบริการด้านเทคโนโลยีเครือข่ายมือถือ และระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อนำมาใช้ ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูต้องการ และผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุม สำนวความต้องการการใช้ งบประมาณในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

1.4.2 บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์ในการ บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ สมมติฐานการวิจัย โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา 6 - 10 ปี และ 10 ปี ขึ้นไป มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการ บริหารสถานศึกษาไม่เกิน 5 ปี และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ ในการบริหารสถานศึกษา ต่างกัน มีบทบาทในด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิง รุก ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู และด้านการเป็นผู้สนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการนิเทศการสอนไม่แตกต่าง กัน

1.4.3 บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย โดยผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีบทบาทในการส่งเสริมการจัด การเรียนรู้เชิงรุกด้านการเป็นผู้สนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้มากกว่าผู้บริหารสถานศึกษา ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเป็น ผู้สนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ และด้านการนิเทศการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และด้านการ ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูไม่แตกต่างกัน

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ผู้วิจัยมีประเด็น สำคัญสามารถที่นำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาต้องบริหารวิชาการให้เป็นไปตามนโยบายพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการกับการปฏิรูปการเรียนการสอนในยุคประเทศไทย 4.0 โดยนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ข้อที่ 2 การยกระดับคุณภาพการศึกษา มุ่งส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้สู่สมรรถนะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ไปสู่การปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อสร้างสมรรถนะที่จำเป็นในโลกยุคใหม่ให้กับผู้เรียน จัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพหุปัญญาให้กับผู้เรียน โดยเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ในรูปแบบ Active Learning, STEM Education, Coding ฯลฯ เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นแห่งอนาคต ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนาทักษะและสมรรถนะด้าน Soft Power ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้เรียนรู้ตามความสนใจผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มที่หลากหลาย ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning) และการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) และนโยบายของสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญที่มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ด้วยนวัตกรรมทางการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และมีสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และมีนโยบายที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นผู้มีอาชีพด้วยนวัตกรรมทางการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ, 2566) จึงทำให้ค่าเฉลี่ยของการแสดงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรภิญญา ฉายแสง (2567) ที่ได้ทำการศึกษารoles บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านนิเทศการสอน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และด้านการสนับสนุนสื่อวัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ จึงมีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

2.1.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ในสถานศึกษา ด้านนิเทศการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะงานนิเทศการสอนเป็นงานที่ปรากฏตามโครงสร้างการบริหารวิชาการของสถานศึกษา อีกทั้งได้รับการกำกับ

ติดตามจากกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยสถานศึกษาจะต้องรายงานผลการนิเทศภายในของสถานศึกษาให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาย่างน้อย ภาคเรียนละ 1 ครั้ง จึงส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ เก็จกนก เอื้อวงศ์ (2564) ซึ่งกล่าวว่า งานนิเทศ การศึกษาเป็นงานของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารจึงต้องมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการการนิเทศ ในสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ นงคินุช จอมเกาะ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอสีคิ้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการนิเทศภายใน สถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในอำเภอสีคิ้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยภาพรวมและรายด้านการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเพชรสุดา ชาอินทร์ (2563) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารการนิเทศการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่า การบริหารการนิเทศ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.1.2 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ที่มุ่งส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้สู่สมรรถนะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) โดยผู้บริหารสนับสนุนให้ครูได้รับการอบรม เกี่ยวกับวิธีการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ส่งเสริมให้ ครูใช้รูปแบบและเทคนิคการสอนแบบเชิงรุกที่หลากหลาย รวมถึงส่งเสริมครูให้เข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนา ด้านเทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สอดคล้องกับงานวิจัยของอาทิตย์ยา จันมะโน (2564) ได้ทำการศึกษ าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมมีการ ปฏิบัติในระดับมาก และงานวิจัยของ จุฑามาศ สุธาพจน์ (2559) ที่ศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมการ เรียนรู้ตามนโยบาย“ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้”ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามนโยบาย“ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2.1.3 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกใน สถานศึกษา ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดทิศทางในการบริหาร

สถานศึกษา มีอำนาจในการตัดสินใจ กำหนดนโยบายและวางแผนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา เพื่อสนองนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญที่มีการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาอย่างต่อเนื่อง และมีพันธกิจที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันมีสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน มีแผนงานและโครงการในการติดตามการดำเนินงานตัวชี้วัดนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 - 2568 และนโยบายเร่งด่วน (Quick Win) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 และการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ อย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ, 2566) โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญเพื่อสนองนโยบายดังกล่าว สอดคล้องกับ เข้มทอง ศิริแสงเลิศ (2555) กล่าวว่า ผู้บริหารมีบทบาทในการจัดระบบการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดนโยบาย เป้าหมายและวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และ สุริพร แก้วโพธิ์ (2561) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องวางแผนเพื่อกำหนดนโยบายการบริหารงานวิชาการ และกำหนดวิธีดำเนินงานทั้งด้านหลักสูตร และการจัดเรียนการสอน รวมถึงด้านสภาพแวดล้อม

2.1.4 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา ด้านสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2567 เพื่อเป็นค่าเช่าใช้สัญญาณอินเทอร์เน็ตของสถานศึกษาทุกแห่งโดยมีเกณฑ์ในการจัดสรรงบประมาณระหว่าง 1,300 ถึง 6,000 บาท ต่อเดือนจำแนกตามขนาดสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกให้สถานศึกษาทุกแห่งมีความพร้อมด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ต และในปัจจุบันการเข้าถึงเทคโนโลยี และการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนรู้สามารถทำได้ง่ายผ่านอุปกรณ์สื่อสารต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต หรือ สมาร์ทโฟน และในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำเทคโนโลยีและสื่อการสอนที่ทันสมัยเข้ามาอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ของครู รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงรุก มีพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแหล่งสืบค้นที่หลากหลายทันสมัยสามารถตอบสนองความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียนได้สอดคล้องกับ ประยงค์ เนาวบุตร (2555) กล่าวว่า การสนับสนุนการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้เป็นบทบาทและความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา เพราะสื่อและเทคโนโลยีจะช่วยให้นักเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง และทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์ (2564) กล่าวว่า การสร้างสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การออกแบบสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มโอกาสการพัฒนาทักษะการคิด ทักษะชีวิต และทักษะทางอาชีพ ย่อมมีส่วนช่วยในการเตรียมพร้อมผู้เรียนให้เหมาะสมสำหรับการทำงานต่อไปในอนาคต

2.2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาต่างกัน มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา 6 - 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่เกิน 5 ปี ที่ผลการวิจัย เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา 6 - 10 ปี และ 10 ปี ขึ้นไปซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์สูงย่อมตระหนักว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นประเด็นสำคัญของนโยบายและทิศทางการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญและผู้บริหารที่มีประสบการณ์สูงถูกคาดหวังว่าจะสามารถส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้มากที่สุด อีกทั้งผู้บริหารกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูงสามารถแสดงบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้มาก สามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ออกดระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ผ่านมา และนำปัญหาเหล่านั้นมาปรับแก้ไขและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพงศ์ อึ้งโพธิ์ (2562) ได้เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ราชบุรี เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชยพล พานิชเลิศ (2563) ได้ทำการศึกษารoles บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการศึกษาผู้ให้ ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์น้อยกว่า

2.3 ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง ทั้งนี้เพราะขนาดของสถานศึกษามีผลต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษา โดยสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษมีความพร้อมกว่า

สถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางในทุก ๆ ด้าน อาทิ ความพร้อมด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่ ด้านจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ ทำให้มีการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบและมีโอกาสแสดงบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้มากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยาภรณ์ พูลชัย (2565) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบัน โดยภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่มีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดเล็ก และสอดคล้องกับ เพ็ญจันทร์ โรจน์รัตนภรณ์ (2560) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ผลการวิจัยพบว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในรายด้าน จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญด้านสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยมีโครงการส่งเสริมสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ อาทิ สสำรวจความต้องการจำเป็นในการใช้งบประมาณ จัดสรรงบประมาณเพื่ออำนวยความสะดวกของครู ในการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้

2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและชุมชน ในการขอสนับสนุนด้านอุปกรณ์ เทคโนโลยีเครือข่ายมือถือ และระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อนำมาใช้ในการ

จัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง

3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้ความสำคัญด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา อาทิ สํารวจสภาพปัญหาความขาดแคลนด้านสื่อ และอุปกรณ์ของสถานศึกษา โครงสร้างพื้นฐานด้านเครือข่าย อุปกรณ์เทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต และอื่น ๆ และสำรวจความต้องการด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาขนาดเล็กเพื่อที่จะจัดสรรงบประมาณให้สถานศึกษาตามความต้องการและอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกได้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

3.1.2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษามากกว่ามีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาน้อย ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาน้อยควรตระหนักและให้ความสำคัญด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ โดยสำรวจความต้องการการใช้งบประมาณ อำนวยความสะดวกด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สนับสนุนการจัดบรรยากาศของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้และมีความเป็นกัลยาณมิตร และสนับสนุนการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ และแหล่งสืบค้นที่หลากหลายทันสมัยและเอื้อต่อการเรียนรู้เชิงรุก

3.1.3 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก และขนาดกลางโดยจัดอบรมพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถแสดงบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูได้มากขึ้น เพื่อนำไปพัฒนาบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาต่อไป รวมทั้งการให้การสนับสนุนส่งเสริมในด้านงบประมาณ สื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้แก่สถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางเพิ่มมากขึ้น

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

3.2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

บรรณานุกรม

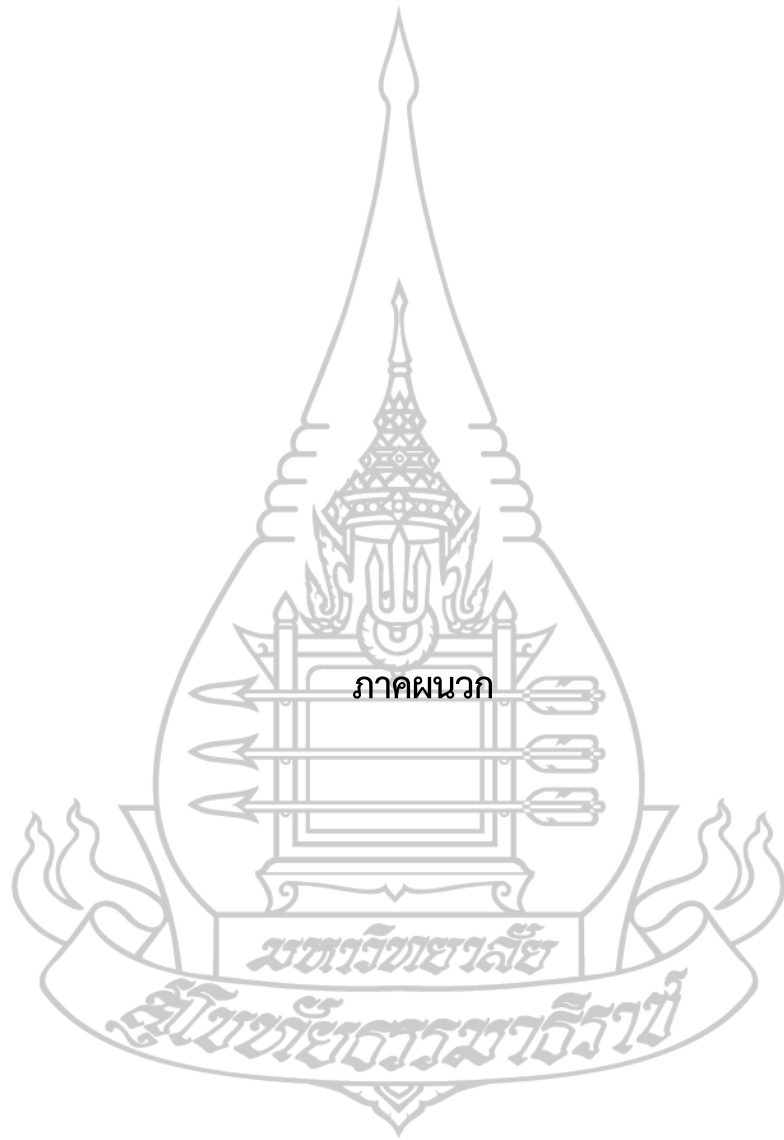
- กรรณิการ์ ทองใบ. (2562). บทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก., หน้า 1-23 วันที่ 19 สิงหาคม 2542.
- _____. (2566). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. <https://www.moe.go.th/360policy-and-focus-moe-fiscal-year-2024/>
- เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2564). การนิเทศการศึกษา. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารวิชาการและทรัพยากรการศึกษา*. (หน่วยที่ 4, น. 57-58). สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เข็มทอง ศิริแสงเลิศ. (2555). การบริหารจัดการเรียนรู้. ใน *ประมวลชุดวิชาการจัดและบริหารองค์การทางการศึกษา*. (หน่วยที่ 6, น. 6-32). สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จันทร์หา แซ่ลิ่ว. (2561). *โครงการวิจัยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในรายวิชาการพัฒนาทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัย*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- จิตณรงค์ เอี่ยมสำอางค์. (2558, 9 กันยายน). *Active Learning แนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21*. <http://chitnarongactivelearning.blogspot.com>
- จิรภิญญา ฉายแสง. (2567). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*, 18(2), 101-111.
- ชยพล พานิชเลิศ. (2563). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 8(1), 47-57.
- ฐาวรดา วิเชียรฉาย และ วิรัตน์ มณีพุกษ์. (2566) . บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครู ด้านการจัดการเรียนการสอนยุคดิจิทัล ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. *วารสารวิจัยและนวัตกรรมท้องถิ่น สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 18(2), 99-113.

- ฐิตาพร ตันเจริญรัตน์. (2563). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับทักษะของครูในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย*, 23(1), 192-204.
- ถนอมพร เลหาจรัสแสง. (2560). *ครูในยุคเทคโนโลยี*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2564). การบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวัดกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ*. (หน่วยที่ 8, น. 73-76). สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทิตนา แจมมณี. (2564). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 23). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนินา คูประเสริฐ. (2559). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการประกันคุณภาพภายในตามการรับรู้ของบุคลากรของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เขตพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- นงศ์นุช จอมเกาะ. (2563). การนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอสีคิ้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4. *การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมาครั้งที่ 8 ประจำปี 2564 "สู่วิถีใหม่ ด้วยวิจัยทางสุขภาพและการบริการ"* (น. 131-139). วิทยาลัยนครราชสีมา.
- นนทลี พรธาดาวิทย์. (2561). *การจัดการเรียนรู้แบบ Active learning* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ทริปปิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- นิตยา ภัตสรศิริ. (2563). การออกแบบและการวางแผนการวิจัย. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยการบริหารการศึกษา*. (หน่วยที่ 9, น. 37-38). สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บรรจง ลาวะลี. (2560). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคไร้พรมแดน*. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 6(2), 2-5.
- เบญจพร สุขนคร (2565). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียน การสอนออนไลน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกริก.
- ประยงค์ เนาวบุตร. (2555). ภารกิจของสถานศึกษา. ใน *ประมวลชุดวิชาการจัดการและบริหารองค์การทางการศึกษา*. (หน่วยที่ 3, น. 39-46). สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประเวศ เวชชะ. (2562). *การบริหารหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 5). โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

- ปิยาภรณ์ พูลชัย. (2565). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พงศธร มหาวิทยาลัย. (2561). การวิจัยการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาการประถมศึกษาโดยประยุกต์ใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบเชิงรุกร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2560. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข. (2561). การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญจันทร์ โรจนรัตน์ภรณ์. (2560). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ภริมา วิธาสถิตยกุล และ ชนินันท์ แยมขวัญยืน. (2565). การเรียนรู้เชิงรุก: แนวทางการเรียนการสอนที่เป็นเลิศในศตวรรษที่ 21. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 6(3), 921-933.
- ยุวดี นามนิล. (2563). บทบาทของผู้บริหารต่อการบริหารงานบุคลากรยุคดิจิทัลของสถานศึกษา ในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เยาวเรศ ภัคดิจิตร. (2557). *Active Learning* กับการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. สาขาวิชาสังคมศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- รัตนา ดวงแก้ว. (2564). การบริหารและการพัฒนาหลักสูตร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารวิชาการและทรัพยากรการศึกษา*. (หน่วยที่ 2, น.75-76). สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วาสนา เจริญไทย. (2557). ผลการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เชิงรุกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วีระยุทธ ขาตะกาญจน์. (2556). *เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศักดิ์ชัย ภูเจริญ. (2558). *บทบาทหน้าที่ภาระงานของครู*. ข้าวฟ่าง.
- สฤกษ์พงษ์ ลิ้มปิษฐีเยร. (2563). เทคนิควิธีและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยการบริหารการศึกษา*. (หน่วยที่ 6, น. 21-22) สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2567*. http://secubac.go.th/?page_id=1405
- _____. (2567). *ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาปีการศึกษา 2567*. http://secubac.go.th/?page_id=153
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้*. หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- _____. (2567). *แผนกลยุทธ์การบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. <https://www.obec.go.th/wp-content/uploads/2024/04/แผนกลยุทธ์การบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2564). *คู่มือ การดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่ง และวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู*. https://otepc.go.th/images/00_YEAR2564/03_PV1/1Mv9-2564.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2567). *การจัดการเรียนรู้เชิงรุกฐานสมรรถนะ : การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงของสถานศึกษา*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุจิตตรา มุลอินทร์. (2565). *ปัจจัยคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]*. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง.
- สุนันธิณีย์ ม่วงเนียม. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการ ปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนจัดการเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุพรรณิ ชาญประเสริฐ. (2557). Active learning: การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่21. *นิตยสารสสวท*, 42 (188), 3-6.
- สุพัชตรา อุ่นอารมณ์เลิศ. (2558). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานนิเทศการศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 9 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]*. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สุภมาศ อังคุโชติ. (2563). การวิเคราะห์และการแปลผลข้อมูล. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยการบริหารการศึกษา*. (หน่วยที่ 11, น. 21-25). สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- สุภัทรา ภูษิตรัตน์นาถ. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ [ดุชนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุภาพร ศรีสุระ. (2557). บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา]. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สุรพงศ์ อังโพธิ์. (2562). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- สุริพร แก้วโพธิ์. (2561). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อนุสรณ์ เฉลิมศรี. (2563). การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ [ดุชนิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อภิรัตน์ ช่างเกวียน. (2564). บทบาทผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อาทิตยา จันมะโน. (2564). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- อารมณีน จินดาพันธ์. (2560). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 14(64), 251-256.
- Giffkins, J. (2015). *What Is 'Active Learning' and Why Is It Important? E-international relations.* https://www.e-ir.info/2015/10/08/what-is-active-learning-and-why-is-it-important/#google_vignette
- Gorton, A.R. (1983). *School leadership and administration.* Wm. C. Brown.
- Noraini, H. H, Bakare, K. K., & Sharifah, S. (2015). The roles of administrators in distance education programme: A case at higher learning Institutions. *International Journal of Social Science and Humanity*, 5(5), 479-482.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมมาธิราช

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์

มหาวิทยาลัย

สกลนคร

ที่ ขว.0602.16 (น) / 529

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

11 กรกฎาคม 2567

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.พิเชิด ฤทธิงกูญ

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสาวณิชาพร ปิติโชติสกุล นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหาร
การศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง
บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและ
ได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำ
นั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความ
อนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและ
ให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ
นักศึกษานำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พิเชิด ฤทธิงกูญ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2504-8505

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 065-743-6519

ที่ อว.0602.16 (น) / 529

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางซุด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

11 กรกฎาคม 2567

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณสุริยะ จันทร์ประจำ

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสาวณิชาพร ปิติโชติสกุล นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการบริหาร การศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและ ได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำ นั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความ อนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษานี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเวียน ด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2504-8505

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 065-743-6519

ที่ อว.0602.16 (บ) / ๕๒๙

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๒๑ กรกฎาคม 2567

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณพัชรินทร์ แก้วมาเมือง

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ช่วยนางสาวณิชาพร บิดิโชติสกุล นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหาร
การศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง
บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและ
ได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำ
นั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความ
อนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็น
เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียน
ด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2504-8505

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 065-743-6519

ที่ อว.0602.16 (ว) / 589

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๙ สิงหาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ
เรียน

ด้วยนางสาวณิชาพร ปิติโชติสกุล นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการบริหาร
การศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง บทบาท
ผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
อุบลราชธานี อำนาจเจริญ

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระจากท่านและรองผู้อำนวยการ
ในสถานศึกษาของท่าน

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูล
เพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณา
จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

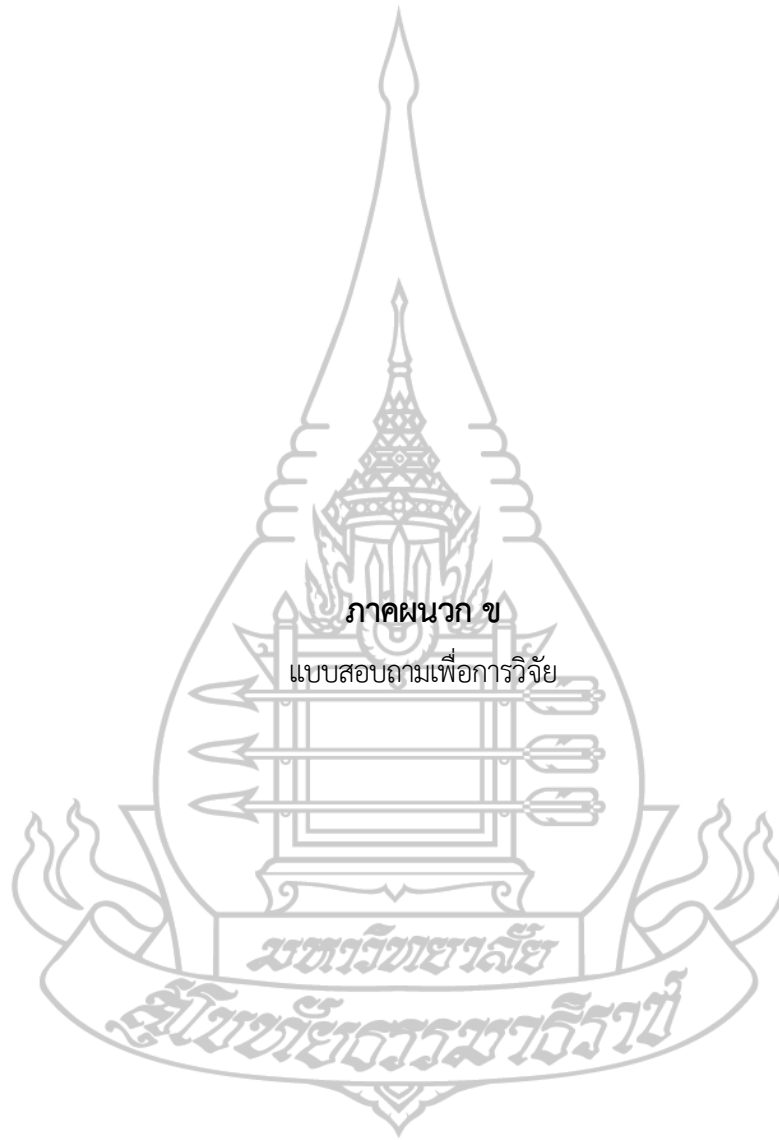
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวิวัฒน์ วิฒนกุลเจริญ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2504-8505

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 065-743-6519

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
2. แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา
3. กรุณาตอบแบบสอบถามนี้ให้ครบทุกข้อ และกรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถามในครั้งนี้จะไม่กระทบต่อการปฏิบัติงานของท่านแต่ประการใด
4. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามนี้ จะได้รับการเก็บรักษาไว้เป็นความลับและจะนำผลไปใช้สำหรับการศึกษาครั้งนี้เท่านั้น

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม มา ณ โอกาสนี้

มหาวิทยาลัย

สุโขทัย

นางสาวณิชาพร ปิติโชติสกุล

นักศึกษาปริญญาโท แขนงวิชาบริหารการศึกษาศึกษา

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

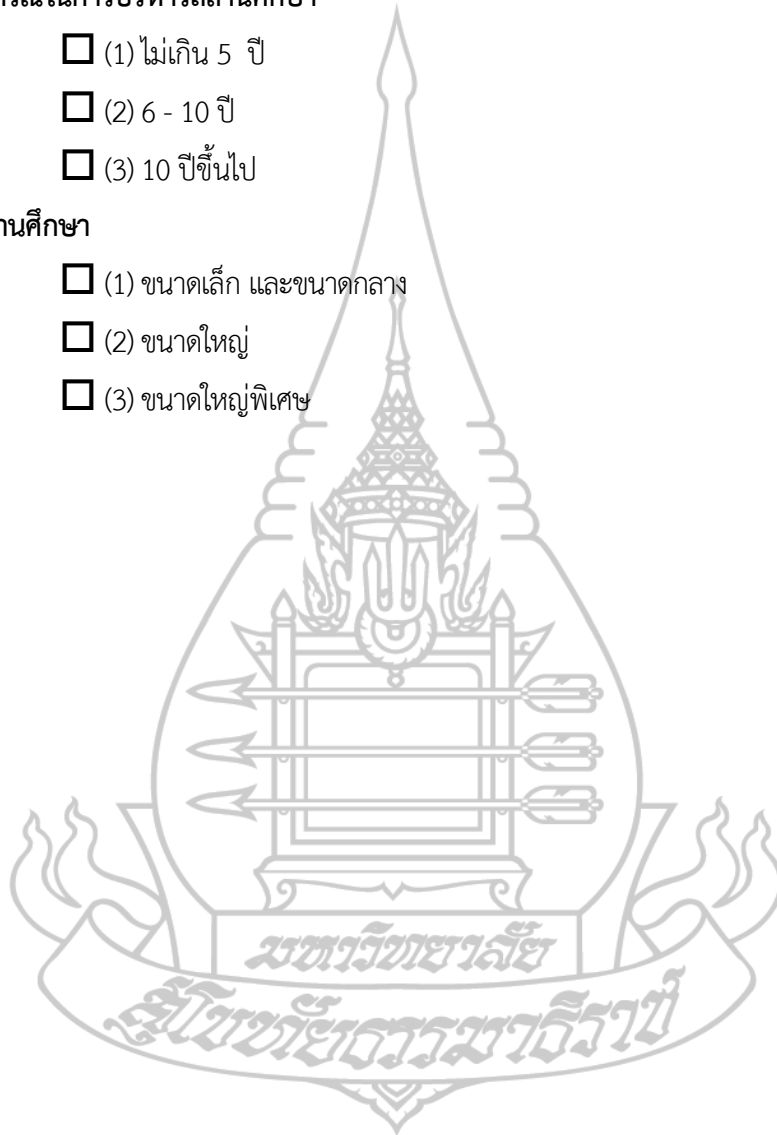
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความตามความเป็นจริง

1. ประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา

- (1) ไม่เกิน 5 ปี
- (2) 6 - 10 ปี
- (3) 10 ปีขึ้นไป

2. ขนาดสถานศึกษา

- (1) ขนาดเล็ก และขนาดกลาง
- (2) ขนาดใหญ่
- (3) ขนาดใหญ่พิเศษ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตารางที่สอดคล้องกับระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ในสถานศึกษาของท่าน เพียงข้อละ 1 ระดับเท่านั้น โดยกำหนดระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระดับที่ 2 การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับน้อย

ระดับที่ 3 การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับที่ 4 การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมาก

ระดับที่ 5 การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
ด้านที่ 1 ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก						
1	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการบริหารวิชาการที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก					
2	ผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายส่งเสริมให้ครูมีการให้มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง					
3	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำแผนงานโครงการที่มุ่งเน้นและสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก					
4	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำแผนขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน					
5	ผู้บริหารสื่อสารนโยบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้ครูเข้าใจและทำข้อตกลงในการปฏิบัติงาน					
6	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดและส่งเสริมให้มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรของสถานศึกษาโดยเน้นให้มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก					
ด้านที่ 2 ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู						
7	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูได้รับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก					

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
8	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์หลักสูตรและจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุกซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐาน และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้					
9	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดให้ครูออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก					
10	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดให้ครูออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นกระบวนการคิดขั้นสูงสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและความถนัดของผู้เรียน					
11	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้รูปแบบและเทคนิคการสอนแบบเชิงรุก ได้แก่ การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด การเรียนรู้แบบใช้เกม การเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แบบแผนผังความคิด การเรียนรู้แบบทบทวนโดยผู้เรียน					
12	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย					
13	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูการจัดสภาพบรรยากาศชั้นเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก					
14	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมครูวัดประเมินผลผู้เรียนที่หลากหลายและยืดหยุ่นเอื้อต่อการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนตามความถนัด					
15	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมครูให้เข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาด้านเทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุก					
ด้านที่ 3 ด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้						
16	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุม สัมภาษณ์ความต้องการการใช้งานงบประมาณในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก					
17	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสรรงบประมาณเพื่ออำนวยความสะดวกของครูได้ตรงกับความต้องการ					
18	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการใช้และการพัฒนาสื่อเพื่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู					
19	ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวกด้านอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก					

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
20	ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวกด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก					
21	ผู้บริหารสถานศึกษาประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานภาคเอกชน และชุมชน ในการสนับสนุนด้านอุปกรณ์ การบริการด้านเทคโนโลยีเครือข่ายมือถือ และระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู					
22	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการจัดบรรยากาศของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีความเป็นกัลยาณมิตร					
23	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการจัดให้มีพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างนักเรียนด้วยกัน ระหว่างครูกับครูด้วยกัน และระหว่างครูกับนักเรียน					
24	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ และแหล่งสืบค้นที่หลากหลายทันสมัยและเอื้อต่อการเรียนรู้เชิงรุก					
25	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการจัดแหล่งเรียนรู้ และแหล่งสืบค้นที่ตอบสนองความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง					
ด้านที่ 4 ด้านการนิเทศการสอน						
26	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุมชี้แจง วางแผนการนิเทศการสอน และทำความเข้าใจการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ					
27	ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการนิเทศการสอนที่ชัดเจน					
28	ผู้บริหารสถานศึกษาการจัดทำปฏิทินการนิเทศการสอนที่ชัดเจน					
29	ผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินงานด้านการนิเทศการสอนตามปฏิทินงานที่วางไว้					
30	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการดำเนินการนิเทศการสอนทั้งในด้านวัสดุอุปกรณ์และอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ					
31	ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างขวัญกำลังใจ ในการนิเทศการสอนอย่างเป็นกัลยาณมิตร โดยใช้กระบวนการชี้แนะเชิงสร้างสรรค์					
32	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศการสอนอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง					

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
33	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูนำผลการนิเทศการสอนไปพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น					

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

มหาวิทยาลัย

สุโขทัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจเครื่องมือวิจัย

1. ชื่อ รongศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ฤทธิจักรุญ
- ตำแหน่ง ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
- วุฒิการศึกษา กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
กศ.บ. (คณิตศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ประสบการณ์หรือความชำนาญ อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์และวิทยาลัยการฝึกหัดครู
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ศึกษานิเทศก์ฝ่ายวิจัยและพัฒนา
ฝ่ายฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร หน่วยงานศึกษานิเทศก์
กรมสามัญศึกษา
2. ชื่อ นายดุริยะ จันทร์ประจำ
- ตำแหน่ง ข้าราชการบำนาญ
- วุฒิการศึกษา ค.ด. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
วท.ม. (ครุศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วท.บ. (สัตวศาสตร์) วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ชลบุรี
- ประสบการณ์หรือความชำนาญ พ.ศ. 2565 - 2566 ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา
วิทยฐานะ ผู้อำนวยการสถานศึกษาชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช
3. ชื่อ นางพัชรินทร์ แก้วมาเมือง
- ตำแหน่ง นักวิชาการอิสระ
- วุฒิการศึกษา ป.ด. (การบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ) มหาวิทยาลัยเซนต์จอร์จ
กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ประสบการณ์หรือความชำนาญ ค.บ. (วิทยาศาสตร์ทั่วไป) มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
พ.ศ. 2565 ถึง พ.ศ. 2566 ประธานสาขาวิชาพื้นฐานและ
การบริหารการศึกษา และอาจารย์ผู้รับผิดชอบประจำหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

ภาคผนวก ง

การหาคุณภาพเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยสุรินทร์

สุรินทร์วิทยาคาร

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม
 บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในสถานศึกษาสังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
 โดยการหาค่า IOC (Index of Item – Objective Congruence)

ข้อ	บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ				ค่าเฉลี่ย	แปลผล
		1	2	3	รวม		
	ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก						
1	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการบริหารวิชาการที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2	ผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายส่งเสริมให้ครูมีการให้มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำแผนงานโครงการที่มุ่งเน้นและสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำแผนขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5	ผู้บริหารสื่อสารนโยบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้ครูเข้าใจและทำข้อตกลงในการปฏิบัติงาน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดและส่งเสริมให้มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรของสถานศึกษาโดยเน้นให้มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
	ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู						
7	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูได้รับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ข้อ	บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ	คะแนนการพิจารณา ของผู้เชี่ยวชาญ				ค่าเฉลี่ย	แปลผล
		1	2	3	รวม		
8	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์ หลักสูตรและจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่เน้นการ เรียนรู้เชิงรุกซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
9	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดให้ครูออกแบบ แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
10	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดให้ครูออกแบบ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นกระบวนการ คิดขั้นสูงสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและความถนัด ของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
11	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้รูปแบบและ เทคนิคการสอนแบบเชิงรุก ได้แก่ การเรียนรู้แบบ แลกเปลี่ยนความคิด การเรียนรู้แบบใช้เกม การ เรียนรู้แบบร่วมมือเรียนรู้แบบแผนผังความคิด การ เรียนรู้แบบทบทวนโดยผู้เรียน	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
12	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้สื่อและแหล่ง เรียนรู้ที่หลากหลาย	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
13	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดสภาพ บรรยากาศชั้นเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
14	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมครูวัดประเมินผล ผู้เรียนที่หลากหลายและยืดหยุ่นเอื้อต่อการ ส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนตามความถนัด	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
15	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมครูให้เข้ารับการอบรม เพื่อพัฒนาด้านเทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ข้อ	บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ				ค่าเฉลี่ย	แปลผล
		1	2	3	รวม		
	ด้านการเป็นผู้สนับสนุนสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้						
16	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุม สำนวความ ต้องการการใช้งบประมาณในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
17	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสรรงบประมาณเพื่ออำนวยความสะดวกของครูได้ตรงกับความต้องการ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
18	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการใช้และการพัฒนาสื่อเพื่อจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
19	ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวกด้านอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
20	ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวกด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
21	ผู้บริหารสถานศึกษาประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานภาคเอกชน และชุมชนในการสนับสนุนด้านอุปกรณ์ การบริการด้านเทคโนโลยี เครือข่ายมือถือ และระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
22	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการจัดบรรยากาศของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีความเป็นกัลยาณมิตร	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
23	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการจัดให้มีพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักเรียนด้วยกัน ระหว่างครูกับครูด้วยกัน และระหว่างครูกับนักเรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ข้อ	บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ				ค่าเฉลี่ย	แปลผล
		1	2	3	รวม		
24	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ และแหล่งสืบค้นที่หลากหลายทันสมัยและเอื้อต่อการเรียนรู้เชิงรุก	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
25	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการจัดแหล่งเรียนรู้ และแหล่งสืบค้นที่ตอบสนองความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
ด้านการนิเทศการสอน							
26	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุมชี้แจง วางแผนการนิเทศการสอน และทำความเข้าใจการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
27	ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการนิเทศการสอนที่ชัดเจน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
28	ผู้บริหารสถานศึกษาการจัดทำปฏิทินการนิเทศการสอนที่ชัดเจน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
29	ผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินงานด้านการนิเทศการสอนตามปฏิทินงานที่วางไว้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
30	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการดำเนินการนิเทศการสอนทั้งในด้านวัสดุอุปกรณ์และอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
31	ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างขวัญกำลังใจ ในการนิเทศการสอนอย่างเป็นกัลยาณมิตร โดยใช้กระบวนการชี้แนะเชิงสร้างสรรค์	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
32	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศการสอนอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ข้อ	บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ	คะแนนการพิจารณา ของผู้เชี่ยวชาญ				ค่าเฉลี่ย	แปลผล
		1	2	3	รวม		
33	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูนำผลการ นิเทศการสอนไปพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกของครูให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ภาคผนวก จ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมมาธิราช

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0
a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.			

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.963	33

Item - Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ข้อที่ 1	144.27	171.168	.652	.962
ข้อที่ 2	144.07	172.547	.613	.962
ข้อที่ 3	144.13	174.671	.493	.963
ข้อที่ 4	144.27	176.547	.479	.963
ข้อที่ 5	143.93	170.271	.687	.962
ข้อที่ 6	143.97	170.447	.736	.962
ข้อที่ 7	144.10	173.817	.540	.963
ข้อที่ 8	144.23	171.289	.630	.962
ข้อที่ 9	143.77	172.599	.716	.962
ข้อที่ 10	143.83	170.144	.775	.961
ข้อที่ 11	143.80	169.407	.834	.961

Item - Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ข้อที่ 12	143.83	172.282	.709	.962
ข้อที่ 13	143.83	172.557	.690	.962
ข้อที่ 14	143.73	171.582	.813	.961
ข้อที่ 15	143.87	170.809	.723	.962
ข้อที่ 16	144.37	173.413	.640	.962
ข้อที่ 17	144.07	172.685	.605	.962
ข้อที่ 18	143.93	168.823	.771	.961
ข้อที่ 19	143.83	167.661	.794	.961
ข้อที่ 20	143.97	169.137	.752	.961
ข้อที่ 21	143.87	173.154	.639	.962
ข้อที่ 22	143.80	173.062	.596	.962
ข้อที่ 23	143.80	174.372	.573	.963
ข้อที่ 24	143.77	172.392	.652	.962
ข้อที่ 25	143.83	174.489	.555	.963
ข้อที่ 26	144.30	171.045	.746	.962
ข้อที่ 27	144.17	170.626	.699	.962
ข้อที่ 28	144.17	169.178	.727	.962
ข้อที่ 29	144.03	172.033	.641	.962
ข้อที่ 30	144.13	174.189	.524	.963
ข้อที่ 31	143.83	175.523	.483	.963
ข้อที่ 32	143.80	173.476	.570	.963
ข้อที่ 33	143.63	178.033	.472	.963

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อสกุล	นางสาวณิชชาพร ปิติโชติสกุล
วัน เดือน ปี เกิด	23 กรกฎาคม 2532
สถานที่เกิด	เขตพญาไท จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ที่อยู่ปัจจุบัน	30/375 หมู่บ้านพฤษภา 11 ซอย 1/1 ตำบลสลคองสาม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12120
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2553 ประกาศนียบัตรบัณฑิต (วิชาชีพครู) มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ พ.ศ. 2559
ประวัติการทำงาน	ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการ

